

hukukta bi' şeyler srağ gidiyor

aksakterazi

Sayı 6 Nisan 2014

Sayfa 4-5

**Av. Ayhan Erdoğan
ile söyleşi**

Sayfa 6-7

İnceleme:**Hukuka bir bakış**

Sayfa 8-12

Dosya:**Yasaklasak da mı, saklasak?****Sen zaten DNS'leri
değiştirmedin mi?****Değişen Adli Kolluk Yönetmeliği**

Sayfa 13-16

İnceleme:**Bir mücadele tarihi**

Sayfa 17

Üniversiteden:**O harç paraları, kantinsizlik...****Anlayamazsınız!**

Sayfa 18-19

Felsefe:**İhtiyaç kavramı**

Sayfa 20-23

Tarih:**Paris Komünü'nden Fatsa'ya:****Tarihsel süreçte yerel yönetimler**

Sayfa 24-27

Kadın:**Kırmızı kuşak küçük bedene****Toplumsal cinsiyet ve roller**

Sayfa 28-29

Kültür&Sanat:**Paul Greengrass ve kanlı pazar****Bin muhteşem güneş****... kaldığımız yerden**

Geçtiğimiz yıl "hukukta bir şeyler ters gidiyor" diyerek başladığımız yolculuğumuza bunca hukuksuzluğun ortasında devam ediyor ve sesimizi daha da yükselterek, büyüyerek sizlere "yeniden merhaba" diyoruz.

Bildiğiniz gibi herkesin kullandığı ifadeyle "hukukun askıya alındığı" bir süreçten geçiyoruz. 17 Aralık Operasyonuyla başlayan ve seçimlerle devam eden "olağanüstü" süreçte hukuk çokça konuşuldu, tartışıldı.

Operasyonların ardından, hukuksuzluklarını, yolsuzluklarını hukuku kullanarak örtmeye çalışan Tayyip Erdoğan torba yasaları devreye sokarak birçok değişikliğe gitti.

Operasyonların hemen ardından apar topar değiştirilen adli kolluk yönetmeliği, görevden alınan savcılar, kanun değişikliği ile HSYK'nın doğrudan Adalet Bakanlığı'na bağlanması, sıkı-yönetimi çağrıştıran düzenleme ile MİT'e sınırsız yetkiler verilmesi, Abdullah Gül tarafından onaylanan sansür yasası ve son olarak Twitter'in kapatılması bize bunları gösteriyor. Üstelik hukuksuzluklar burada da bitmiyor. Gezi'de kaybettiğimiz arkadaşlarımızın davalarında hiçbir yol almamışken davaları Kayseri'ye kaçırılıyor, tutukluluk süresini 5 yıla indiren yasal değişikliklerle katliam sanıkları birer birer serbest bırakılırken tutuklu siyasetçilerin tahliye talepleri "dağa çıkabilirler" denilerek reddediliyor.

Biz hukuk öğrencileri olarak tüm bunlara sessiz kalmıyoruz. Bu sayımızda ülke gündemine dair bütün bu hukuksuzlukları yazmaya çalıştık. Üniversitemizdeki sorunlardan, kadın sorunlarından, cinsel yönelimleri yüzünden ayrımcılığa maruz kalan bireylerden bahsettik. Yaşamını kaybeden Berkin kardeşimizin hesabını sormak için adliye önüne giderek başbakan hakkında suç duyurusunda bulunduk.

Bizlerle aynı kaygıları taşıyan arkadaşlarımızla, farklı illerden ve üniversitelerden hukuk öğrencileri ile buluştuk, tartıştık ve birlikte ürettik. Kurduğumuz Kolektif Hukuk Birimi ile artık sesimizi daha çok yere ulaştırıyoruz.

Tüm bu hukuksuzlukların ortasında seni de sesimizin bir parçası olmaya çağırıyoruz. Gel birlikte yazalım, tartışalım, üretelim. Gel tüm bu hukuksuzlukların hesabını birlikte soralım!

Aksak Terazî Yayın Ekibi

Ve Kazanan: Yolsuzluk, hırsızlık ve rüşvet düzeni

Türkiye, tarihinin en uzun süren "karanlık" dönemlerinden birini AKP'yle yaşadı ve yaşamaya devam ediyor. Bugüne kadar başa gelen hiçbir hükümet dönemi sorunsuz geçmese de AKP iktidarı ile birlikte Türkiye yolsuzluğun, aç gözlülüğün, hırsızlığın bir hükümet tarafından nasıl meşrulaştıracağını iliklerine kadar hissetti. AKP'nin yolsuzluklarını meşhur tapelerle açığa çıkararak ise yıllardır ayrıldığı, çıkar ilişkisi gözettiği cemaatti.

17 Aralık operasyonlarından bu yana kendi taban kitlesini elinde tutmaya çalışan AKP iktidarı toplumsal muhalefeti engellemek için de elinden geleni yaptı. Cemaat-AKP kavgası gitgide kızışırken Türkiye gündemi her gün yeni bir olaya uyanır oldu. Operasyonların hemen ardından adli kolluk yönetmeliği apar topar değiştirildi, savcılar görevlerinden alındı, HSYK doğrudan Adalet Bakanlığı'na bağlandı ve ülkede olağanüstü hal varmışçasına MİT'e sınırsız yetkiler verilmesi gündeme geldi. Gezi Direnişi'nde kaybettiğimiz arkadaşlarımızın davaları bazen kaçırıldı, bazen deliller karartılmaya çalışıldı, bazen ise tutukluluk süresi 5 yıla indirilerek katliam sanıkları serbest bırakıldı.

Haziran Direnişi'yle birlikte direnişi sokaklara taşıyan, yaratıcı eylemliliklerle yolsuzlukları eleştiren ve göz önüne seren, Berkin Elvan'ın ölümüyle birlikte sokaklara dökülerek AKP'nin hiçbir meşruiyetinin kalmadığını kanıtlayan halka sansür uygulamayı tercih etti başbakan. "Twitter mwitter kökünü kazıyacağız" söylemlerinin hemen ardından Twitter yasaklanırken yakın zamanda ise tapelerin yaygınlaştığı bir diğer nokta olan Youtube yasaklandı. Sosyal medyaya vurduğu ket ile halkı susturabileceğini sanarken insanlar alternatif yollarla internete girmeyi başardı. Twitter'ın yasaklandığı ilk gün Twitter Türkiye'de hiç kullanılmadığı kadar kullanıldı.

Muhalefetin önünü bu yollarla alamayacağını anlayan Erdoğan ise çözümü AKP'nin taban kitlesini oluşturan çetelerde buldu. Seçim süreci boyunca her gün muhalefet partilerinin standlarına saldırıldı, insanlar yaralandı. Ali İsmail'e son tekmeyi atan, Berkin Elvan'ı katleden zihniyeti sokaklara taşıyabileceğini düşünen Erdoğan, 30 Mart seçim gününün Türkiye tarihindeki en gerilimli seçimlerinden biri olacağını sinyallerini açıkça verdi.

Türkiye böyle bir ortamda 30 Mart'ta yerel seçimleri tüm kirliliğiyle geride bıraktı. İktidarından muhalefetine, yönetenlerin, siyasetçilerin insanları seçime odaklama çalışmaları karşılık buldu ve tüm ülke ha-

raret ve hayretle seçime odaklandı. İnsanlara "Sözünüzü sandıkta söyleyin" diyen AKP zihniyeti, seçim bürolarını, okulları basarak insanları korkutarak, ülke genelinde elektrikleri keserek karanlık bir zafere doğru koşmayı hak bildi.

Bir yandan mum ışığında sayılan oylarla, diğer yandan açtığımız her kanalda farklı seçim sonuçlarıyla karşılaştık. Adaylar, sandıklar açılmaya devam ederken basın açıklamaları gerçekleştirip zafer naraları atarken, insanlar şaşkınlıkla ajansları takip etme çabasındalardı. İşte böyle bir ortamda yerel seçimleri geride bıraktık.

Yolsuzluklarıyla, hileleriyle gayri meşru bir hükümet olan Tayyip Erdoğan'ın AKP'sinin ülke genelinde sandıktan galip gelmesi, yolsuzluklarını örtmeye yeter mi?

İktidara geldiği günden beri hukuksuzlukla, hırsızlıkla, yolsuzlukla, baskıyla, zorbalıkla halkına zulmeden böylesine bir iktidarın pisliğini sandık temizler mi?

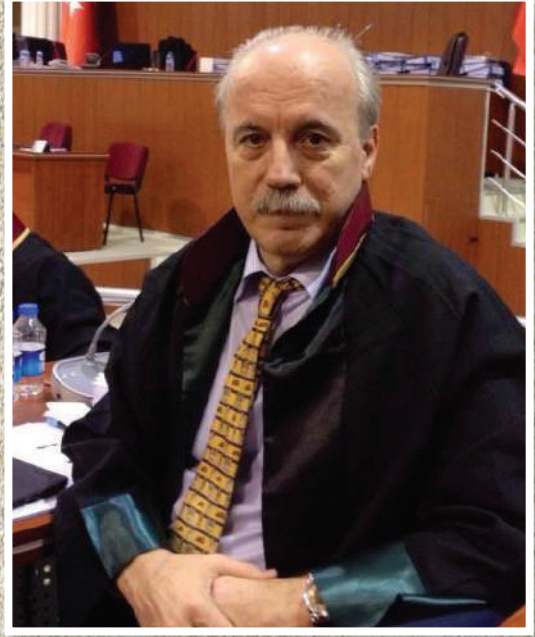
17 Aralık Operasyonundan sonra, hukuku gelebilecek her tehlikeye karşı şiper olarak kullanan, yolsuzluklarını hırsızlıklarını örtmek için savcıların ellerinden dosyalarını alıp, görev yerlerini değiştiren, ortalığa saçılan tapelerini gizlemek için internete sansür getiren, kanal sahiplerini azarlayıp haberlere müdahale eden bir başbakan var.

İnsanların haber alma özgürlüğünü hiçe sayan, meydanları-kamusal alanları halka yasaklayan, özel hayatın gizliliği ilkesini hiçe sayan, kadınların bedenlerine saldıran, ifade özgürlüğünü hiçe sayarak ülkeyi açık hava hapishanesine çeviren, öteki %50'nin yaşam hakkını hiçe sayan bir başbakan var.

Demokratik haklarını kullanarak, en temel haklarını savunmak ve dile getirmek için sokağa çıkan insanları hedef gösteren, halkın üstüne polislerini gönderip "destan yazın" emri vererek insanları katleden, 14 yaşında katlettiği bir çocuğu "terörist" ilan eden, cenaze günü miting alanında Berkin'in ailesini yuhalatan bir başbakan var. Bu başbakan temel insan haklarını hiçe sayan kimi zamanda keyfice sınırlama getiren, kişilere özel kanunlar çıkarıp beğenmeyince ya da olay istediği seyrinde gitmeyince pişmanlık duyup kanunları değiştiren bir başbakan.

Hukuk öğrencileri olarak sandıktan türlü hile ve şaibelerle "galip" gelen bu hükümeti gayri meşru görüyoruz. Ve iktidarı boyunca yapılan türlü hukuksuzlukların peşinde olacağımızı duyuruyoruz.

“‘2. Çanakkale Savaşı’ nı kazandınız’ diyen Çevik Kuvvet Şube Müdürü hakkında bir soruşturma var mı? Kime karşı Çanakkale Savaşı bu?’”

Av. Ayhan Erdoğan

Eskişehir’de Gezi Direnişi sırasında, polis ve sivillerce sokak ortasında saldırıya uğrayıp 38 gün komada kaldıktan sonra yaşamını yitiren Ali İsmail Korkmaz’ın ölümüyle ilgili açılan davanın ilk duruşması 3 Şubat’ta Kayseri’de görüldü. Mahkeme tutuklu sanıkların, tutukluluk hallerinin devamına, sanık polis Yalçın Akbulut’un tutuklanmasının reddine karar verdi; duruşma 12 Mayıs’a ertelendi. Aksak Terazi ekibi olarak biz de Kayseri’de sıra arkadaşımız Ali için adalet arayışındaydık.

Aksak Terazi ekibi olarak davanın avukatı Ayhan Erdoğan ile söyleşi gerçekleştirdik.

Ali İsmail’in sokak ortasında uğradığı saldırının görüntüleri İsmail Saymaz tarafından kamuoyuyla paylaşıldı. Peki bu görüntüler nasıl bu kadar zaman gizlendi ya da yetkililerin girişimleri oldu mu?

Av. Ayhan Erdoğan: Şimdi aslında şununla başlamak daha doğru; Ali İsmail’in ölümüne sebep olan bu saldırıdan sonra oradaki bana göre genç avukatlardan, Selin, Pınar, Heval ve Özgür’den oluşan bir çalışkan ekip var. Bu arkadaşların çabasıyla görüntüler ortaya çıktı. İlk önce yer tespiti yapıyorlar. O yerdeki kameralar neler olabilir diye tespit ediyorlar ve o görüntülerin savcılıktan istenmesi ve incelenmesi için talepte bulunuyorlar. Savcılık bu talebi yerine getiriyor, hard diskleri topluyor, bilirkişiye gönderiyor ve bilirkişi “Bir tespitte bulunamadık, daha önce silinmiş.” diyerek gönderiyor. Bunun üzerine bahsettiğimiz avukat arkadaşlar savcıdan tekrar bu görüntülerin jandarmada incelenmesini istiyorlar. Elden götürül-

mek üzere yetkilendirilip hard diskleri jandarmaya teslim ediyorlar. Jandarma görüntüleri kurtarıyor. Kurtardığı zaman anlaşılıyor ki fırıncının görüntüleri aslında iki sefer polise teslim edilmeden silinmiş, iki sefer de, bu daha kesin bilgi değil TÜBİTAK’tan bunu doğrulayan rapor bekliyoruz, savcının gönderdiği bilirkişi tarafından silinmiş görünüyor. Dolayısıyla aslında delili üretmek değil, delili yok etmek anlamında bir faaliyet sürdürülmüş. O görüntülerden faillerin kimler olduğu ortaya çıktı. Zaten tespit yapabilen çok da önemli bir tanığımız söz konusu. Aslında mevcut durumda sanıkların kim olduğu ve suçlarının ne olduğu hususu tanıklarla, görüntülerle birlikte ortaya konulmuş durumda.

Bilirkişi görüntü siliyor, vali kendince davayı çözümlüyor. Organize bir durum var gibi görünüyor.

Öncelikle, TÜBİTAK’tan silindiği konusunda bir rapor gelirse o bilirkişi hakkında da ayrıca “delilleri yok etmek”ten bir kamu davası ikame edilecek.

Orada öyle bir vali var ki Ali İsmail için “Arkadaşları öldürmüştür” diye beyanat verecek kadar vicdanının sorgulanması gereken biri. Bence bu davayı Eskişehir’den alıp Kayseri’ye gönderene kadar, yapmaları gereken şey valiyi Eskişehir’den alıp nereye göndermeleri gerekiyorsa göndermekti.

Birçok vukuatı da olmuştu zaten değil mi? İsmail Saymaz’ı sosyal medya üzerinden de tehdit etmişti.

Bir vali düşünün ki bir cinayeti, hele de devlet eliyle işlenen bir cinayeti, ortaya çıkarttığı için o gazeteci, vali tarafından ödüllendirilmesi gereken tehdit ediliyor. Ama bu valiyi de yılın valisi seçmişler duyduğum kadarıyla. İlinde cinayet işlendiği için midir nedendir bilemiyorum.

Dava "güvenlik" gerekçesiyle Eskişehir'den Kayseri'ye nakledilmişti. Bu gerekçeyi nasıl değerlendiriyorsunuz?

Bu basit bir şey. Bütün Kürtlerin davalarının hepsi Eskişehir'e getirilir güvenlik nedeniyle. Niye? Çok güvenli bulunuyor bu il. Bu dava Eskişehir'den "güvenlik" nedeniyle gönderildikten 3 gün sonra, başka bir dava Lice'den alındı, Eskişehir'e "güvenli" diye getirildi. O zaman şunu anlıyorsunuz; Adalet Bakanlığı'nın güvenlik gerekçesi diye baktığı şey aslında, Kürtlerin mağdur olduğu ve polislerin veya güvenlik güçlerinin veya devlet görevlilerinin sanık olduğu davalar Eskişehir'de yeterli sayıda Kürt olmadığı için oraya alınıyor. Mağduru solcu olan ve yine sanığı polis, devlet, güvenlik görevlileri olan davalarda da solcunun az olduğu Kayseri'ye, Trabzon'a götürülüyor. Buradan anlıyoruz ki bunların derdi aslında güvenlik değil. Bunların derdi aslında kamuoyu desteğinin kırılması. Bu tarz davalarda kamuoyunun desteği olmazsa, dava gözden kaçırılrsa beraat ettirilme ihtimali çoğalıyor. Bunların derdi sanıkları korumak. Adalet sağlamak değil. Bu çok bariz görülen bir şey.

Kayseri'de ilk duruşma sırasında ilginç görün-

tüler yaşanmış. Hakimler jüri konumuna gelmiş, sanıklar birbirlerini suçlamış. Neler yaşandı içerde?

Yargılama sırasında sanıkların birbirini ele verecek kadar paniklediklerini gördük. Polis Mevlüt'un polis Yalçın Akbulut'un adını vermesi, sivil sanıklardan Ebubekir'in eliyle teşhis etmesi öldürme anında bulunanlarla ilişkili çok önemli. Dolayısıyla duruşma salonunda çözümler yaşandı. Onlar orada dövülenin Ali İsmail olmadığı üzerine kurmuşlardı savunmalarını.

Yeni Ceza Kanunu'nun devreye girmesiyle doğrudan çapraz sorgunun avukatlar vasıtasıyla bu kadar açık yapılma süreci, aslında aynı zamanda soru sorma tekniğini bilme, psikolojiyi, duruşma salonundaki havayı, insanların soru sorarken hangi noktada çözüleceğini anlayabilmeyi gerektiriyor. Soru sorma tekniği verilmesi gereken ayrı bir eğitim bence ve fakültelerimizde verilmiyor. Ne zaman ucu açık ne zaman ucu kapalı soru sorulur, bu bir teknik çalışma meselesi. Soru sıralamaları vardır. Asıl sormak istediğiniz soruyu gizleyerek, önceden dikkati başka yerde toplama çabası vardır. Ama bizim arkadaşlarımızın sorduğu sorular çok başarılıydı. Sanıkların yalan söylediğini ortaya koyan ve sonunda "Susma hakkımızı kullanıyoruz." dedirterek de artık konuşmadan, kendilerini savunmaktan vazgeçirecek duruma getiren ve çökmelerine neden olan bir durum vardı. Sanıklar o gün farkına varmadan cinayetin nasıl işlendiğine dair aşağı yukarı eksiksiz ifade verdiler.

Dava Kayseri'de görülmesine rağmen dışarıda destek için gelen çok sayıda insan vardı. Peki dışarıda adalet nöbeti tutan insanların varlığı içerde nasıl bir etki yaratıyor?

Biraz evvel davanın naklinden bahsettik. Davaların Türkiye'deki naklinin amacı bu davaları unutturmak ve mağdurların az yaşadığı, yani solcuysa solcuların, Kürtse Kürtlerin az yaşadığı, bölgelere davaları naklederek, mahkemeler sanıkların hakkında daha rahat karar verilmesini temin etmeyi amaçlanıyor. Bu amaca uygun olan da şudur, yani şöyle düşünün; biz o gün beş-on avukat gitmiş olsaydık kimse olmasaydı dışarıda ve salonda, sanıkların psikolojisi zafer kazanmış bir küstahlık alırdı. Bir mahcubiyet olmazdı. Bir mahcubiyet vardı çünkü özellikle Ali İsmail'in annesinin yaptığı konuşmadan sonra ki tarihi bir konuşmaydı o. Bu kadar iyi bir konuşmayı az duydum çünkü çok onurlu, çok dik ve içerik olarak sağlam bir konuşmaydı. E o zaman dışarı önemli demektir. Dışarıda ne kadar çok insan olursa bu davanın unutturulma ihtimali o kadar imkansız olur ve bu görülür. O zaman da davaya bakan insanlar hassasiyetlerini ona göre ayarlarlar. Dolayısıyla ben dışarının her zaman önemli olduğunu düşünüyorum.

ALI
İSMAIL
KORKMAZ
GLÜMSÜZDÜR

Adamın biri haykırıyor

Hakkım var hakkım var

Biri sordu :

Beyim mülkünüz ne kadar!

Hemen hemen hepimizin hukuk fakültesine başlayıp da tanımını tam olarak yapmadığımız fakat tanımını çok merak ettiğimiz bir kavramdır hukuk. Yıldızlar içinde bir tanım söylenir bize kürsülerden: "Hukuk, toplumsal yaşamı düzenleyen kurallar bütünüdür." Bir de tasnif ederler; toplumsal yönü, cezalandırıcı yönü, düzenleyici yönü diye. Bu tanımlar, değerlendirmeler, yüceltmeler bir yana dursun; aslında en

mutlak, bilimsel, kendi içinde tutarlı hukuk tanımı şöyle olmalıdır: "Hukuk, devlet iktidarını elinde tutan sınıfın, yani sınıflı toplum gerçekliği içinde ezenlerin halihazır bu egemenliklerini koruyan, muhafaza eden, iktidarını meşrulaştıran, iktidarı krize girdiği zaman ise zor aygıtı olarak kullanılan bir araçtır." Yani hukuk aslında sınıflı toplumlarda iktidardaki egemen sınıfın sömürüsünün bir aracıdır ve mutlaka her hukuk kuralı iktidardaki sınıfın ideolojisini, temel çıkarlarını korur ve yansıtır.

Hukukun çifte rolü

Hukuk bir yandan iktidarı örgütler, kurumsallaştırır ve onu meşru kılmaya çabalarlarken; öte yandan iktidara karşı bireyin

hakları için güvence öğeleri oluşturur.(1) Biraz daha açacak olursak egemenler devlet iktidarını örgütlerken yani devlet içindeki mekanizmaları, kurumları, baskı aygıtlarını oluştururken hukuka başvurur. Hukuk, iktidarı örgütlerken aynı zamanda kurumsallaştırır; yani birey olarak sömürenlerin yaşamlarını ve ideolojilerini aşan bir süreklilik kazandırır.

Söz konusu örgütlenmenin ve kurumsallaşmanın egemenlere getirisi ise iktidarın toplum nezdinde meşru gözükmesidir. Fakat bu meşruluk kanunsal veya hukuksal meşruluk değil devlet iktidarının meşruluğudur.

Sınıf hakimiyetini pekiştirerek ve onayarak bir toplumsal formasyonun birlik ve uyumu(2) şeklinde tanımlayacağımız devlet aygıtı ve hukukun ortaya çıkışı neredeyse eşgüdümlüdür. Devletten önce varolan ve devletin doğuşuyla pekişen toplumdaki sınıfsal yapı ve bu sınıflar arası mücadele tarihe seyrini vermiş ve hukukun gelişimine de yön vermiştir. Şüphesiz ki bu sınıflar arası mücadele hukukun genel dokusuna, görevine, işleyişine etkide bulunmuş ve düzenin bir parçası bazen de en önemli aygıtı olan hukuk alanında çatlaklar yaratmıştır. Ezilenlerin, sömürülenlerin ve nihayet işçi sınıfının mücadeleleri, hukuk alanında oluşan bu çatlakları kimi zaman devlet iktidarı krizi haline getirmiş, kimi zaman da bu çatlakları büyütürerek hak kazanımı sağlamıştır.

Tarih sahnesinde hukukun bu şekilde gelişmesi iktidara karşı bireylere birtakım güvenceler kazandırmıştır. Aynı zamanda iktidarın elinde bulunan mutlak yönetim ve baskı yetkilerinin de kullanılışındaki keyfiligi -bir ölçüde sınırlandırmıştır. Şöyle ki devlet iktidarının ortaya çıkardığı birtakım sorunlar vardır. Bunlar iktidarın kazanılması, kullanılması ve sınırlarıdır. Bu sorunların çözülmesi ve bir sisteme oturtulması için birtakım kurallar gereklidir. Bu kurallar başta anayasa metinleri olmak üzere kanunlar, yönetmelikler, tüzükler vs şeklinde oluşturulmaktadır. Egemenler tarafından oluşturulan bu kurallar sisteminin yürürlükteki haline pozitif hukuk kuralları denilmektedir. Bu kurallar -bir yerde- bazen zoraki olarak onları oluşturanları da bağlamaktadır. Kapitalist toplumlarda egemen sınıfların emekçi sınıflara -ister istemez tanıdıkları bu güvenceleri çoğaltmak ve onları giderek sağlamlaştırmak: Hukukta "ilericilikten" anlaşılması gereken de bu. (3)

Hukuk ve demokrasi

Demokrasi çok eski çağlardan beri insanlığın gündeminde olmuş ve aklını hep meşgul etmiştir. Demokrasi en kısa ifadeyle "Halkın iktidarı" demektir. Yani demokrasi söz, yetki ve karar mekanizmalarının halkın denetiminde olduğu,

halkın doğrudan müdahale edebildiği veya dolaylı olarak bu yetkileri kullananları seçmesi ve gözetim altında tutmasıdır. Demokrasi ne değildir sorusuna verilecek yanıt ise şudur: "Siyasal iktidarın halkın çoğunluğunun hoşuna giden uygulamaları yapması veya bu çoğunluğun yönetiminde olmasıdır."

Aslında demokrasi tarih sahnesinde hep ezilenlerin ve işçi sınıfının verdiği mücadeleler sonucu ortaya çıkmıştır. Hukuk çifte rolündeki güvence kapsamını, sınıf mücadelesi sonucu kazanılan haklar, bütünsel manada demokrasi oluşturmaktadır.

Demokrasi mücadelesi neden önemlidir?

Öncelikle buradaki demokrasi mücadelesi burjuva demokrasisi taraftarı ve burjuva demokrasisinin genişletilip yayılması olarak anlaşılmalıdır.

Eşitlik, özgürlük, adalet, insan hakları, adil yargılama, eğitim hakkı, örgütlenme hakkı, basın özgürlüğü vb biz hukukçuların sıkça dile getirdiği ve asli taleplerimiz olan kavramlardır. Ayrıca demokrasinin de baş unsurlarıdır. Bu kavramlar için mücadele etmek aslında demokrasi için mücadele etmektir. Bu mücadele sayesinde ki sistemin içinde varolan, sistemi koruyan kollayan hukuk bazen sistemin krizi haline dönüşebilir. Buradaki kriz burjuva demokrasisinin kurumları veya kuralları olsa bile bunların devlet iktidarı tarafından ortadan kaldırılması, sınırlandırılması, egemenlerin arasındaki çıkar çatışması, egemenler tarafından koyulan kurallara yine egemenlerin riayet etmemesi, uluslararası hukuk düzeninde yaptırıma maruz kalma ve prestij kaybı şekillerin ortaya çıkabilir.

Bu dönemlerde hem devlet iktidarının hem de hukukun meşruluğu toplum nezdinde eleştirilmeye başlanır ve eğer mücadele edilirse demokrasi galip gelir.

Ali İsmail'i katledenlerin cezalandırılmaması, yolsuzluk operasyonları, para dolu ayakkabı kutuları, HSYK'nın yapısının değiştirilmesi, Adli Kolluk Yönetmeliği'nin değiştirilmesi, milletvekillerinin mecliste birbirini dövmesi, hakimlerin ve savcılarının görevden alınması, internet sansürü, Ankara'nın yarısı için çıkartılan arama kararı.. Ve bunca hukuksuzluğa rağmen sandık sonucuyla kendini meşru gören bir hükümet.. Hukuk Öğrencileri olarak bu hukuksuz ve gayri meşru hükümete karşı hukuk mücadelemizi sürdürüreceğiz.

Yasaklasak da mı, saklasak?

Türkiye'de gündem özellikle son günlerde oldukça yakıcı bir hal almış durumda ve her yeni güne neyle uyanacağımız muamma. AKP ve Cemaat arasındaki iktidar kavgası her alanda olduğu gibi hukuk alanında da kendini göstermeye başladı. Hukuk yıllarca iktidarların kullandıkları bir koz oldu ve 17 Aralık operasyonu sonrası iyice sıkışan AKP kendini kurtarmak için yaptıklarını hukuk kılıfına sığdırmaya çalışıyor.

Bakan çocukları ve zengin iş adamlarına yönelik yolsuzluk operasyonu AKP'yi hazırlıksız yakaladı. Hukuk alanından açılan bu savaşa AKP'nin cevap vermesi gerekiyordu ve bunu da yine hukuku kullanarak yapmaya çalıştı. Önce emniyette tasfiyeler başladı, sonra savcıların yerleri değiştirildi, torba yasalar gündeme geldi derken gündeme yetişemez olduk. Tayyip Erdoğan ve şürekasının onaylatmaya çalıştığı yasalar elbette sıradan, gündelik yasalar değil. Ortaya saçılan kirli hesapların üzerinin örtülmeye çalışıldığı açık. AKP yarattığı hukuk düzeni kendisine de uymayınca üzerinde oynamakta bir sakınca görmüyor ve bu kavgada hukuku bir araç olarak kullanıyor.

İlk hamle: HSYK düzenlemesi

17 Aralık operasyonundan sonra telaşlanan AKP'nin Cemaat'ın büyük bir kısmını ele geçirdiği yargıyı tasfiye etmesi gerekiyordu. Önce soruşturmayı yürüten savcılar dosyadan el çektiler, sonraki hamle ise HSYK kanununun değiştirilmesi oldu. Mecliste yumrukleşmalara sebep olan yeni yasaya göre HSYK Adalet Bakanlığı'na bağlandı, deyim yerindeyse kurul Adalet Bakanı Bekir Bozdağ'ın kurulu haline geldi. HSYK, adli ve idari hakim ve savcılarını mesleğe kabul etme, atama, geçici yetki verme, disiplin cezası verme, görevden uzaklaştırma gibi işlevler gören bir kurum yani yapılan adaletsizlikleri yaygınlaştırabilmek için bir araç ve bu yüzden iki taraf için de oldukça önemli, bu alanda kadrolaşma çabaları yıllardır sürüyordu. Yeni kanuna göre, kurul başkanı olan Adalet Bakanı'nın yönetmelik çıkarmaktan HSYK üyelerini soruşturmaya, personel atamaktan seçim toplantılarına katılmaya kadar birçok konuda tek başına yetki sahibi olması söz konusu. Yani istenmeyen kişilerin,

iktidarın ele geçirdiği her alanda olduğu gibi yargıda da yeri olmayacak. AKP, kemikleşmiş tabanı dışındaki herkesi ötekileştiriyor, özellikle yargı alanını paylaştığı Cemaati bu yolla tasfiye etmek için kolları sıvamış durumda.

Tartışmalara neden olan kanunun yok hükmünde sayılması için muhalefet AYM'ye başvurur ken hukukçular da idari yargı denetiminin engellendiği gerekçesiyle Anayasa Mahkemesi'nin yokluk kararı verebileceğini belirtti. Cumhurbaşkanı'nın onayladığı yasa Resmi Gazete'de yayınlandı. Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren HSYK'nın geçmişte çıkardığı tüm yönetmelik ve genelgeler hükümsüz hale geliyor. Bu düzenleme iki taraf arasındaki çatışmanın önemli bir araç olan hukuk alanında da hayatımıza girdiğinin kanıtı.

MİT'in olağanüstü yetkileri...

Örtbas etme çabalarının bir diğer adresi ise yeni MİT kanunu oldu. MİT ülkemizde cinayetlerin, kaçırılmaların adresi olarak biliniyor. Tayyip Erdoğan uzun zamandır Hakan Fidan aracılığıyla MİT'te güç sahibiydi. Ancak bu kanunda yapılan değişiklikler kavganın daha da sertleştiğinin kanıtını oluşturuyor. Gezi Direnişi vesilesiyle de uluslararası düzeyde güç kaybeden Tayyip Erdoğan'ın tahtının sallanmaya başladığının farkında. İktidarını MİT eliyle daha da güçlendirmeye çalışan AKP'nin yeni düzenlemesine göre kanun neredeyse bir anayasa hükmünde. Teklifteki "Bu Kanun ile diğer kanunlarda aynı konuyu düzenleyen farklı hükümler bulunması halinde, bu kanun hükümleri uygulanır." hükmü bunu kanıtıyor. Bu hüküm kişisel bilgilerin ve özel hayatın gizliliğini koruyan hükümleri tehlikeye sokar nitelikte. Teklifte MİT, darbe, darbe teşebbüsü, örgüt üyeliği gibi suçların yanı sıra casusluk suçlarından yürütülen tüm soruşturma ve davalardaki bilgi ve belgelerin örneğini alabilecek ve böylelikle Ceza Muhakemesi Kanunu'ndaki "hazırlık soruşturmalarının gizliliği" ilkesi MİT'e karşı geçerli olmayacak. Teklif yasalaştığında bütün vatandaşların banka hesaplarındaki hareketler, sağlık bilgileri, nerelere gittiği gibi bilgilere MİT kolayca ulaşabilecek. İstihbarat kurumları ile askerine gizli bilgi-belgelerine de MİT ulaşabilecekken bugüne

kadar ancak mahkeme kararıyla arama yapılabilen kozmik odalar da böylece MİT'e açılacak. MİT her türlü bilgi ve belgeyi istediği özel veya resmi kurum ve kuruluştan edinebilecekken, bunları vermeyenler 2 veya 4 yıla cezalandırılabilir. MİT belgelerini haber yapanlar ise yine cezaya maruz kalacak. Kanunda göze çarpan bir madde de "Yabancı istihbarat teşkilatlarının kullandığı usul ve yöntemleri uygulamak". Uzmanlar bu maddeye göre yaşam hakkını ortadan kaldırma dahil herkesin her türlü özgürlüğünü ortadan kaldıracak bir yetkinin MİT'e verildiğine dikkat çekiyor. MİT yasası AKP açısından açıkça bir savaş ilanı niteliğinde. Vatandaşların yanı sıra devletin hangi kademesinde olursa olsun artık kimseye güvenilmiyor, özel hayatın gizliliği tanınmıyor, MİT'in öldürme yetkisi tartışılıyor ve alınan tedbirlerle adeta bir olağanüstü hal yaratılıyor.

"Sansür" yasası

Gezi Direnişi'nin ortaya çıkmasına sebep olan en önemli etkenlerden biri sosyal medyaydı. AKP'nin bu alanda bir tedbir alması gerekiyordu. Cemaat'in hamlesiyle ortaya kasetler de çıkınca iyice panikleyen AKP bir yasayı gerekli gördü. Gerçeklerin ortaya çıkma korkusu halkın iletişim ve haber alma özgürlüğüne kadar engellemelere varırken, kasetler çıktıkça Facebook, Youtube kapatma fikri gündeme gelmeye başladı.

Seçimden sonraya bırakılan yeni MİT yasasıyla özel hayatın gizliliğini hiçe sayan AKP, internet yasasıyla nam-ı değer "sansür yasası"yla özel hayatın gizliliğini bahane ederek şikayet olmaksızın Telekomünikasyon İletişim Baş-

kanlığı eliyle 4 saat içinde tedbir olarak erişimi engelleme kararı alılabilecek, kişilik hakkının ihlali gerekçesiyle de internet yayınlarını 24 saat içinde durdurabilecek. İfade özgürlüğüne ket vuran bu yasa "güvenli internet" başlığı altında yapılsa da sansürü öngördüğü ortada ve AİHM'in ifade özgürlüğü maddesine aykırılığı tartışılıyor. Cumhurbaşkanı ne kadar "gerçekten hayret etse" de, bu yasayı da jet hızıyla onayladı.

En son ortaya çıkacağından korkulan tapeler ve sosyal medyanın güçlü bir ağ olması gerçeği yüzünden Twitter da sansüre uğradı. "Twitter'ın mwitterin kökünü kazıyacağız" diyen Başbakan'ın korkusu açıkça gözler önüne serildi. Ancak iletişim özgürlüğü kısıtlanmaya çalışılan halk bunlara karşı da önlem almayı sürdürüyor, alternatif yöntemler geliştirerek Twitter'a giriş sağlanabiliyor.

İktidar paylaşım savaşında kirli perde

Karşı tarafın hamleleri ise bitmek bilmiyor. Bizler her gün yeni bir kasetle uyanırken, iktidarı paylaşmayanlar arasındaki kavga da gittikçe kirli bir hal alıyor. Önceleri "şantaj, montaj, dublaj" diyen Başbakan her şey ortaya döküldükçe yavaş yavaş kabullenmeye başlıyor ve savunma mekanizmasını gün geçtikçe geliştiriyor, her yeni olayda daha da saldırganlaşıyor...

Her güne yeni kısıtlamalarla, tasfiyelerle, yasalarla uyanıyoruz. Artık çıkarılan her yasa halkın şüphelerini kat be kat arttırır hale gelmiştir. Gerçekler açığa çıktıkça hesap soranlar, protestolara katılanlar gözaltına alınırken; hırsızlık, yolsuzluk yapan zengin iş adamları ve bakan çocuklarının saliverilmesi haksuzluğu net olarak gözlerimizin önüne seriyor. Ülkemizde "adalet mülkün temeli" diye bilinirken aslında adaletin hırsızlığın temeli olduğunu anlıyoruz. Sıkışan AKP kurtulmak için hukuku kendince şekillendirmeye çalışsa da değiştirdiği yasalar da onları kurtarmaya yetmeyecek gibi görünüyor.

*Bu yazı Üniversiteli Gazetesi'nin mart sayısında da yayınlanmıştır.

Sen zaten DNS'leri Değiştirmedin mi?

Son günlerde ülkemizde baş gösteren tartışma; 6518 sayılı kanun. Halk arasında internet sansürü. Peki, bu yasa neler getiriyor? Türkiye'de internet kullanımı nüfusa oranlı bir şekilde %45,1 ve bu oran herkesin malumu bir şekilde giderek artış göstermekte. Çağımızda bu kadar önemli bir yere sahip olan internet ve bu konuda çıkan yasalar elbette herkesi ilgilendirmektedir. Bu yazıda söz konusu kanunun getirdiği yenilikler ve yol açtığı özgürlük karşıtlığı ele alınmaya çalışılacaktır.

6518 sayılı yasa, özellikle iki başlıkta kamuoyunda çok fazla eleştiri topladı. Bunlardan birincisi, erişimi engellemenin keyfiliğe yola açacağı, ikincisi kullanıcıların internet ortamındaki hareketlerinin izlenebileceği endişesi oldu. Her iki endişede de haklılık payı yüksek. Bu endişenin temel taşı kanun lafzıyla da ilgili değil. Endişeye yol açan uygulama. Örneğin; herhangi bir erişim engelleme yönteminden bahsetmemişken, uygulamada alan adından

ve IP adresinden sitelere erişim engellenmektedir. Değişiklik sonrasında sitenin tamamının engellenmesi yerine sadece hukuka aykırı sayfanın (URL adresinin) erişime kapatılması da eklenmiş oldu. Dolayısıyla, her erişim sağlayıcı bünyesinde yasaklı URL adreslerini erişime kapatmak için internet trafiğinin filtre içinden geçmesi gerekecek, bu durum kullanıcılarının hareketlerinin izlenebilmesi ve hakkında veri toplanabilmesine olanak tanıyacaktır. Zira bu bilgilerin herhangi bir erişim sağlayıcı çalışanınca dahi kolaylıkla toplanabilecek olması, haberleşmenin ve özel hayatın gizliliği açısından endişe vericidir. Birkaç başlıkta daha konuyu ele alacak olursak üzerinde durmamız gereken konulardan biri de trafik bilgilerinin tutulma süresinin uzatılmasıdır. Hâlihazırda erişim sağlayıcılar en az 1 yıl, yer sağlayıcılar en az 6 ay trafik verilerini tutmak ve saklamak zorundayken bu süre 2 seneye kadar uzayabilecek. Mevcut yasada, herhangi bir

suç soruşturmasında veya hukuki bir uyuşmazlıkta, mahkeme kararı veya savcılık talimatı ile bu veriler zaten istenebilmekteydi. Ancak yapılan değişikliklerle, Telekomünikasyon İletişim Başkanlığı bu trafik verilerini yer, içerik ve erişim sağlayıcılardan istediği zaman istediği şekilde alma yetkisine kavuştu. Ayrıca, ticari sır ya da kişisel ve/veya hassas veriler olmasından dolayı içerik sağlayıcılardan bilgi talep edebilme yetkisi kabul edilebilecek nitelikte değildir. Bu tür verilerin idari bir makamda toplanabiliyor olması da yine kullanıcıların özel hayatının gizliliğini ihlal edici nitelikte görülmektedir. Zira bu verilerin ne amaçla alınacağı, nasıl işleneceği, ne şekilde saklanacağı ve bu verilere kimlerin ulaşacağı konusunda bir güvence düzenlemesi bulunmuyor.

İçeriğin yayından çıkarılması usullerinin değiştirilmesi konusu da birçok tepki ve endişeyi beraberinde getirmiştir. Mevcut yasada, uyar-kaldır yöntemi benimsenmişti ve öncelikle başvurulması zorunluydu. En azından site sahipleri/yöneticileri şikâyet edilen içerik hakkında bilgi sahibi olabiliyordu. Yasa değişikliğinde bu yöntem korunmakla beraber, önce içerik veya yer sağlayıcıya başvuru zorunlu olmaktan çıkarılarak doğrudan mahkemeye başvurabilme imkânı getirildi. Mahkeme ilgili sayfa için erişim engelleme kararı verebileceği gibi olumsuz bir kanaat ile sitenin tamamına da erişimi engelleyebilir. Bu durum, birçok site sahibinin güne sürpriz bir şekilde sitesinin kapandığını öğrenmekle başlayabileceği korkusu yaratıyor. Mevcut yasada, sadece ilgili içeriğin çıkarılmasına karar veriliyorken, maddenin yeni halinde içerik çıkarılması yerine, savunma hakkı verilmeksizin erişim engelleme söz konusu olabilecek. Kazancını internet üzerinde içerik yaratarak sağlayan birçok girişim için durum tehlikeli bir hal alabilir.

Yasa değişikliğindeki en dikkat çekici iki başlıktan birisi de yasanın özel hayat uygulaması. Bundan böyle özel hayatının gizliliği ihlal edilenler doğrudan TİB'e başvurup ihlal konusu yayınlara erişimi engellebilecekler. TİB Başkanlığı talimatıyla, özel hayatın gizliliği öne sürülerek birçok engelleme yapılabilmesi idarenin yargı makamı gibi içeriklere müdahale etmesine açıkça imkân tanımış bir düzenlemedir. Kural olarak, kişi kamuya mal olmuş bir sanatçı, siyasetçi, sporcu bile olsa hayatının gizli alanına müdahale edilemez. Ancak söz konusu kişi kamuya mal olmuş bir kişi ise ve açıklanmasında kamu yararı varsa hayatının özel yönüne belirli bir miktar müdahale söz konusu olabilecektir. Tabi ki, bu müdahale sınırsız değil, nitekim yatak odası görüntülerinde kamu yararı olduğunu kimse söyleyemez. Her ne kadar Başkanlık kararının mahkemeye onaylatılması gerekiyor

da olsa, sonuç olarak bu yeni madde keyfi kullanılmaya çok müsaittir.

Bu yasa ile birlikte hayatımıza 'erişim sağlayıcıları birliği' isimli yeni bir yapı daha girecektir. Görüldüğü üzere erişim engelleme kararlarını yerine getirmek olan bu birliğin bir diğer görevi de engelli sitelere ulaşmak için kullanılan DNS değiştirme ve VPN kullanmayı da duruma göre etkisiz hale getirilebilmek gibi alternatif erişim engelleme yöntemleri geliştirmek. Bu da "yeni yasa ile hayatımızda bir şey değişmeyecek", "sen zaten dns'leri değiştirmedin mi?" cilere antitez niteliği taşımaktadır.

Yasa irdelememizin son adımı olarak usule ilişkin değişikliklere değinmek gerekirse; mevcut yasadaki sadece katalog suçlar olarak adlandırılan sınırlı sayıda bazı suçlara ilişkin olarak erişim engelleme yapılabiliyorken, erişim engellemelerin kapsamı genişlemiş olacak. Kişilik haklarının ve özel hayatın gizliliğinin ihlali de erişim engelleme için yeterli olabilecek. 24 saat ve 48 saat gibi kısıtlı süreler, mahkemelerin iş yüküne ve karar almak sürelerine uygun düşmeyebilir. Hukuka aykırı içeriğin kaldırılması halinde erişim engellenmesi kararının kendiliğinden kalkıyor olması olumlu bir düzenleme, ancak aksine yeni bir mahkeme kararı almadan erişim sağlayıcıların ve TİB'in siteyi yeniden erişime açması pek kolay gözüküyor.

Biraz da her konuşmasında "Avrupa'da da, Amerika'da da aynı var", "Diğer devletlerde daha katı politika var" cılar için diğer devletlerin internet sansür politikalarına değinmekte fayda var.

İnternette sansür denilince her ülkenin hassasiyeti farklılık gösteriyor. Mesela Alman hükümeti, internetin Nazi propagandası için kullanılması konusunda taviz vermezken, ABD ve İngiltere ırkçılığın tehlikeleri konusunda daha gevşek bir tavır gösterip, cinsellikle ilgili daha katı bir tutum sergiliyor. Sansürün işleyiş şekli de ülkeden ülkeye değişiyor. Her ülkede bilişim suçlarıyla ilgili kontrol mekanizmaları var ancak yasakçı ülkeler sansürü ön plana çıkarırken, özellikle Batılı ülkeler, internet denetimi için uyarı ve kontrol mekanizmalarını devreye sokuyor. Örneğin; Amerika'da interneti denetleyen kurum devlet değil, sivil toplum örgütleridir. Türkiye gibi sansürün devlet eliyle yapıldığı ülkelerdeki ortak hassasiyet, tarihi ve siyasi sorunlar. Türkiye'nin adı Tunus, İran, Suudi Arabistan gibi "sansürcü ülkeler" kara listesinde birlikte anılıyor.

Çoğunlukla siyasi içerikli sitelere kısıtlama getiren Çin, Vietnam, İran gibi ülkeler, karara uymayan internet kullanıcılarına hapis cezası bile verebiliyor. Bu ülkelerde sansür devlet ve polis tarafından uygulanıyor. Bu kara liste ise kanunlarımızı medeniyet seviyesine çıkardığını iddia eden siyasilerin yüzüne bir tokat gibi çarpmaktadır.

Değişen Adli Kolluk Yönetmeliği

Güç ilişkileri paylaşımının kızışmasıyla birlikte 17 Aralık'ta patlak veren siyasal iktidar krizinin gündemimize getirdiği şeylerden biri de adli kolluk yönetmeliği ve yönetmelikte yapılan değişiklikler. Peki adli kolluk nedir? Hukuk çevrelerinin yoğun eleştirilerine sebep olan ve Danıştay 10. Dairesi tarafından erkler ayrılığı ilkesine ve kanuna aykırı olduğu gerekçesiyle yürütmesinin durdurulduğu değişiklik neler getirmektedir? Ve neden böyle bir değişikliğe gidildi?

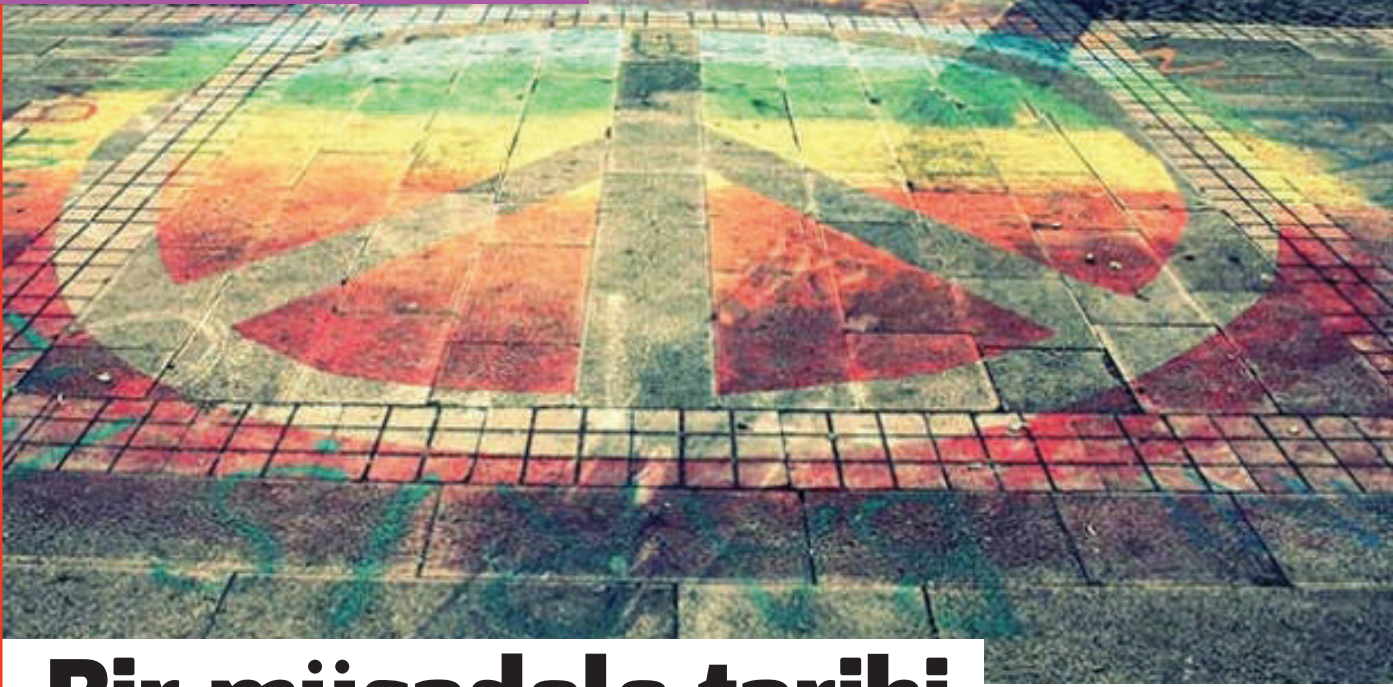
Adli kolluk, CMK 161/2 gereğince el koydukları olayları, yakalanan kişiler ile uygulanan tedbirleri emrinde çalıştıkları Cumhuriyet savcısına derhâl bildirmek ve bu Cumhuriyet Savcısının adliyeye ilişkin bütün emirlerini gecikmeksizin yerine getirmekle yükümlü olan kolluk grubudur. Bir başka ifade ile Emniyet Teşkilatı Kanununun 9. Maddesinin (c) bendinin "asgari tam teşekküllü bir polis karakolu bulunan yerlerde, adli işlerle uğraşmak üzere Emniyet Umum Müdürlüğüne kadrodan ayrılan bir kısım" olarak tanımladığı adli kolluğun görevi, kanunlara göre önleyici tedbirler almakla yükümlü olan idari kolluktan farklı olarak, alınan tedbirlere rağmen suç işlenmesi durumunda suçluların yakalanması ve suç delilleriyle birlikte hakim önüne çıkarılmasıdır. Adli görevleri esnasında cumhuriyet savcısının emrinde olan adli kol-

luk görevlileri, adli görevlerinin haricindeki hizmetlerde, üstlerinin emrindedir.

1/6/2005 tarihli ve 25832 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Adli Kolluk Yönetmeliğinin 5. maddesinin 1. fıkrasına "En üst dereceli kolluk amiri adli olayları, suç işlenmesini önlemek, kamu düzen ve güvenini korumakla ve bu konuda gerekli tedbirleri almakla görevli ve yetkili olan mülki idare amirine derhal bildirir." şeklinde (c) bendi; 6. maddesine ise "Ceza Muhakemesi Kanununun 135 inci maddesinin altıncı fıkrasında sayılan suçlar nedeniyle yapılan soruşturmanın aşamaları hakkında Cumhuriyet savcısı tarafından doğrudan veya varsa ilgili Cumhuriyet Başsavcısı vekili aracılığıyla Cumhuriyet başsavcısına yazılı olarak bilgi verilmesi zorunludur. Bu bildirim yazıları görüldü şerhinden sonra soruşturma dosyasında muhafaza edilir." şeklinde ek fıkra eklenerek CMK 157'de belirtilen: "Kanunun başka hüküm koyduğu haller saklı kalmak ve savunma haklarına zarar vermemek koşuluyla soruşturma evresindeki usul işlemleri gizlidir." soruşturmanın gizliliğine aykırı olup belirli yerlerde 'dayısı' olanlar hakkında yapılacak olan soruşturmanın önünün kesilmesi kolaylaştırılmıştır. Bir diğer değişiklik ise aynı yönetmeliğin 6. maddesine "En üst dereceli kolluk amiri, adli kolluk hizmetlerinin etkin ve verimli bir şekilde yürütülmesi amacıyla adli kolluk görevlileri üzerinde gözetim, denetim, planlama ve gerektiğinde diğer idari tedbirleri almaya ve iş bölümünü yapmaya yetkilidir." şeklinde ek fıkra eklenerek yapılmıştır. Mülki amirleri ceza soruşturma sürecine dahil eden bu değişiklik zaten egemenlerin tekelinde olan yargıyı açıkça yürütmeye angaje etmektedir.

Güç paylaşım krizi patlak verene kadar iktidarda paylaşımaya giden AKP-cemaat ikilisi anlaşmanın askıya alınmasıyla adeta bir savaşa girmişlerdir. Mevcut kadrolarını koruma ve karşı tarafı yıpratma esasına dayalı bu savaşın şimdilik en gözde silahı ortalığa saçılan gizli antlaşmalar ve kasetler. Her ne kadar bir süredir bu savaşın olma olasılığı mevcutsa da AKP savaşa hazırlıksız yakalanmış durumda. Bir yandan adli kolluk, hsyk, mit gibi yönetmelik ve kanun değişiklikleri ile cemaatin girişmiş olduğu operasyonları savuşturmaya çalışarak bir yandan da tasfiye çalışmalarıyla cemaatin hareket kabiliyetini sınırlandırarak şartları eşitleme derdinde. Kağıtların yeniden karılıp oyunun kurallarının yeniden belirlendiği şu zamanlarda bu değişiklikler ilk olmadıkları gibi son da olmayacağı benziyor.

Bir mücadele tarihi

Şiddetin spesifik unsurlarını önemsemeyip inkar etmek mücadelenin en büyük engellerindedir. Bu sebeple, farklı şiddet çeşitlerinin tespiti ve tanınması için tanımların açık olması çok önemlidir. İktidar ilişkileri üretmeyen cinsel ideolojinin tasavvuru ile 1968'den günümüze kadar büyüyerek ilerleyen heteroseksizm karşıtı mücadele tarihini daha iyi anlatabilmek için heteroseksizmin naçizane bir tanımını yapmak da bu açıdan yerinde olacak. Bu konuda yerleşik bir tanım bulunmamasına karşın kabaca heteroseksizmin; heteroseksüel ilişkilerin aile, eğitim, hukuk gibi tüm özel ve kamusal alanları şekillendirerek kurmuş olduğu toplumsal, tarihsel ve hegemonik iktidar biçimi olduğunu söyleyebiliriz.

Binlerce yıl önce ortaya çıkan heteroseksizm insanlığın bilindik dönemleri olan tarım döneminden günümüze klasik aile ilişkileri ile var olmuştur. Allah inancı olanların her işini Allah'a inanma kabulü ile düzenlemeleri gibi heteroseksist insanlar da kadın ve erkek olmanın bilinciyle her işe başlamışlardır. Sorgulanmaktan uzak olan bu dogma, insanların günlük yaşayış biçimlerini şekillendirmiştir. Bu şekilde heteroseksüel pratikler üretim ilişkilerinin, dinin ve devletin de etkisiyle insanların günlük yaşamlarını düzenleyen davranış kalıpları olarak günümüze kadar gelmiştir. Yaşamımızı tek tiplendiren, "doğal" ve "evrensel" doğru olarak kabul ettiği heteroseksüel kimlik dışındaki diğer kimlikleri kabul etmeyen heteroseksist cinsiyetçilik; kadınlardan, erkeklerden ve sonuç olarak kendinden nefret yoluyla edinilir. Homofobi ile ilgili kavramsal çerçevelerin oluşmasında önemli bir yere sahip olan Herak, "kimlik" kavramını önemli

bulmakta ve üstünde durmaktadır. Kişisel kimlik, bireyin ne olduğu kadar ne olmadığını da içermektedir. Kız çocukları, mevcut kadın rol modellerini, doğrudan, genellikle gönüllü olarak gözlemek aracılığıyla öğrenirken, erkek çocukların erkek olmayı, öncelikle kadın olmamayı öğrenerek öğrenmeleri söz konusudur. Heteroseksüelliğin normal, doğal ve zorunlu olduğu ideolojisi heteroseksizmde, ne olunduğundan çok ne olunmadığını kanıtlamaya dayanır. Ayrıca cinsiyetçilik ve homofobi erkekliğin kendini tanımlama sürecinde yaygın bir sistem ideolojisi olması sebebiyle toplumun inşasında en önemli rollerden birini oynamış ve hayatın her alanında kadınlar ve erkekler için sert bir davranışsal ayırım yapan muhafazakâr ideolojiyi meşrulaştırmıştır.

Milliyetçiliğin, ulusçuluğun, kapitalizmin, militarizmin ve erkek egemenliğin; omurgası cinsel faşizm olan bir topluma daha kolay nüfuz ettiğini düşündüğümüzde; kadın sorununun toplum sorunu olması ve kadınların özgürlüğünün erkekleri de özgürleştirecek olması gibi eşcinsellerin özgürlükleri de heteroseksüelleri de özgür kılacaktır. Bu ortaklık öznelince görülmediği sürece, erkekler "erkekliklerinin", kadınlar "kadınlıklarının"; eşcinseller, biseksüeller, transeksüeller ve farklı kimliklerden diğer insanlar heteroseksizm mağdurları olmaya devam edecekler. Yani aslında baskılanan toplumun toplamı ve insan cinselliğidir. Eşcinsel hareket ortaya çıkmasıyla birlikte büyük oranda kendi hedefine eşcinsellik realitesinin tanınmasını ve bununla birlikte iktidar ilişkileri üretmeyen bir cinsel ideolojinin tasavvurunu koydu. Bir başka deyişle hedeflenen, heteroseksizme karşı homosek-

sizim değil; hiç bir cinsiyetin ve cinsel yönelimin iktidarının olmadığı ve dolayısıyla cinsel ayrımcılıkların yaşanmadığı aseksizmdi*. Nitekim cinsiyet sistemi tüm bireyleri farklı biçimlerde baskılaya süreçlerine dahil edip iktidar ilişkileri üretmektedir. Bu sebeple hiçbir cinsiyetin ve cinsel yönelimin iktidarının olmadığı ve dolayısıyla cinsel ayrımcılıkların yaşanmadığı, seksizmin ideolojik kategorilerine yaslanmayan aseksist sistemin tasavvur edilebilmesi; heteroseksizmin diğer sosyal kurumlarla girdiği işbirliği, ilişkisi oranında gelişmesini nasıl sağladığının görülmesi ve mevcut sistemin iktidar ilişkilerini üretme mekanizmalarının açığa çıkarılıp anlaşılması ve bu doğrultuda sağlıklı bir toplumsal tavrın geliştirilmesiyle olur.

*aseksizm cinsel ayrımcılıkların yaşanmadığı düzenken, bir cinsel yönelim (bu konuda tartışmalar olmasına rağmen genel kanaat bu yöndedir) olan aseksüellik, cinsel çekim eksikliğidir.

Filizlenen bir mücadele

Heteroseksizm karşıtı mücadele bireylerin yaralı bilinçlerini iyileştirip, kendi doğalarını kabul etmeleriyle başlıyor. Bu çok da kolay bir şey değil. Çünkü 35 yıl öncesinde eşcinsellik bir hastalık, ruhsal bozukluk ya da duygusal bir sorun olarak görülüyordu. Tıpta birçok tartışmaya yol açan eşcinsellik olgusu akıl almayacak yöntemler ile iyileştirilmeye çalışıldı. Fakat bu çaba boşunaydı. Modern zamanlarda eşcinsellik hastalık olarak görülmemekte. Son 35 yıldır psikologlar, psikiyatrlar ve ruh sağlığı uzmanları eşcinselliğin hastalık, ruhsal bozukluk veya duygusal bir sorun olmadığını kabul ettiler. 1 Ocak 1993 tarihinde Dünya Sağlık Örgütü (WHO) eşcinselliği "Uluslararası Hastalıklar Sınıflandırması"ndan çıkarttı. ICD-10 maddesi "cinsel yönelim, tek başına, bir rahatsızlık/hastalık olarak

kabul edilemez" şeklindedir.

Heteroseksizm karşıtı mücadelenin belkemiğini eşcinsellerin örgütlenmesi oluşturuyor. Türkiye'de eşcinsellerin örgütlü mücadelesi köklü bir tarihe dayanmıyorsa da son 15 yılda gelinen nokta umut verici. Türkiye'deki bu örgütlenmenin başlangıcı aslında bir diğer taraftan da bireylerin kendilerini kurmalarının başlangıcı. Bu sürecin Batı'ya oranla bizde daha zor ortaya çıkışının iki temel sebebi var: Türkiye'deki geleneksel algıdan dolayı bireylerin içine kapanması ve örgütlenme fikrinin Türkiye'deki sosyal politik süreçlerden dolayı negatif bir şekilde ele alınışı. 12 Eylül Darbesi ile örgütlenme fikri birçok insan için uzak durulması gereken bir korku nesnesi haline aldı. Bu durum LGBT hareketini sekteye uğratsa da Türkiye'de, Ankara ve İstanbul'da eşcinsellik yankısı ilk olarak 80'lerin ikinci yarısında duyulmaya başladı. Ama hep birileri birilerinin adına konuşuyordu. Birileri doğru bir şeyler söylemek isterken yanlış bir şeyler aktarıyordu. Bu dönemde eşcinseller henüz özne olamıyordu. Ötekiler, "normal" insanlar tarafından dışlanmış ya da terk edilmiş yerlerde birbirlerini buluyorlardı. Öğrenilmiş çaresizliğin ve kendilerini inkâr edememenin doğallığı altında eziliyorlardı. Fakat neden ikinci bir adım atılmıyor derken Türkiye'de LGBT hareketinin Ankara'da Kaos GL, İstanbul'da da Lambdaistanbul ile temeli atıldı. İşte böylece ilk kez bu öteki insanlar kendi sorunlarına sahip çıkıyorlar, kendi adlarına konuşuyorlardı. Fakat henüz eşcinselleri mutlu etmeye yetecek gelişmeler değildi bunlar. Toplantılarda kendileri olabilseler de toplantıların dışında heteroseksist sistemde var olabilmenin güçlüğü devam ediyordu. Eşcinseller partner bulamadıklarında yalnız, bulduklarında da nerde, neyi, nasıl paylaşacaklarını

kestiremiyorlardı. Çünkü önlerinde olumlu veya olumsuz örnekler yoktu. Bir araya gelme ve kendi kendine sahip çıkma sürecinden sonra sorunlara müdahale edilmeye karar verildi. Ama bu da sancılı bir süreçti. Çünkü biraz önce bahsettiğimiz 12 Eylül atmosferinden dolayı insanlar pek bir şey yapmak istemiyordu, zaten 5 sene sonra AB'ye girilir bu sorunlar hallolur diye düşünülüyordu. Ama daha sonra Türkiye'de eşcinsellerin örgütlenme hareketi deneye yanıla kendine bir yol açmaya başladı. 80lerin ikinci yarısında devlet zoru ve yeni koşullardan dolayı örgütlenme tarzları fiziki açıdan ortadan kalkmıştı. Bütün bunlar olurken kadınlar da kendi seslerini duyurmak istiyordu. Bunun beraberinde Türkiye'de feminizm telaffuz edilmeye başladı. Türkiye'de kadının kendini anlatmasıyla eşcinsel örgütlenmenin önündeki tıkanıklık biraz açıldı. 90ların başında 93-94 gibi Ankara ve İstanbul'da resmi olmayan örgütlenme sürecine girildi. Fakat daha sonra formal süreçler başlıyor. 1993'ten 2005'e kadar Lambdaistanbul, Kaos GL örgütlenme olsa da resmi bir yapıya sahip değildi. 2005'te Kaos GL tüzük hazırlayıp Ankara Valiliği'ne başvurdu kayıtlı bir dernek olmak için. İlk dönüt hukuka ve genel ahlaka karşı olduğu için kurulamayacağı yönündeydi. Fakat savcılık bir sakınca görmediği gibi neredeyse destekledi. Valilik de itiraz etmedi. Kaos GL'nin tüzüğü ilk eşcinsel dernek olarak onaylandı. Bunun üstüne diğer gruplar hukuki sürece girmek için başvurmaya başladı. Ankara'da ikinci bir dernek, Bursa'da, İstanbul'da... Ama İstanbul'da valilik savcının reddini kabul etmedi ve mahkemeye gitti. Mahkeme de kapatma kararı verdi. Ama Kaos da Lambda da bir sürü ilde onaylanmayan tüzükteki amaçlar bölümünü bir şekilde hayata geçirmişti ve hiçbir sorun çıkmamıştı. Farklı il-

lerde hareketin yayılmasıyla beraber insanlar eşcinselliklerini metropoller dışında da yaşayabilmeye başladı.

Karanlığa doğan gökkuşağı

Heteroseksizm karşıtı mücadele aslında dünyada da köklü bir tarihe dayanmıyor. İlk olarak 1969 yılında Stonewall Inn adlı barda ötekileştirilmeye ve zorbalığa dayanamayan eşcinseller, en sonunda onların üzerinde baskı kuran polise bara hapsedip 4 gün boyunca sokaklarda çatışıp, eylemler yaparak plansız bir şekilde ayaklandı. LGBT mücadelesinin dönüm noktalarından biri olan bu Stonewall ayaklanması işte bizim Onur Haftası, Onur Yürüyüşü diye bildiğimiz adlarla her yıl Haziran ayının sonlarında dünya genelinde eşcinsellerin varoluşlarını haykırmasıyla kutlanmakta. Burada onur ile kastedilen kişinin kendi onuru, kendi varoluşundan utanmayıdır. Türkiye'de Onur Haftası 1993'te ilk defa "Cinsel Özgürlük Haftası" adı ile kutlanmak istenmiş ama İstanbul Valiliği izin vermeyip yurtdışı konuklarını sınır dışı edince etkinlikler gerçekleştirilememiş. Bu durumun da Lambda İstanbul ve Kaos GL kuruluş aşamasında etkisi büyüktür. Onur Yürüyüşlerinin umut verici olmasının en büyük sebebi her yıl artan katılımdır. Türkiye'de ilk kez 2003'te Lambdaistanbul'un ilk yürüyüşüne 40 yürüyüşçü katılmıştı. Fakat geçtiğimiz yıllarda toplumun her kesimi desteklemeye başladı ve bu sayı on binleri buldu. Önüne geçilemeyecek bir hızla gelişti LGBT hareketi. Öğrenci örgütlenmeleri bir sürü üniversitede yayıldı ve son 20 yılda çok önemli gelişmeler kaydedildi.**

LGBT hareketiyle ilgili dünya çapındaki bazı araştırmalara bakacak olursak durum pek de parlak değil. Aktör LGBT Hareketi'nin dünya ül-

kelerini LGBT hakları açısından değerlendirdiği raporuna göre ilk 5 ülke sırasıyla Hollanda, Belçika, İsveç, Danimarka, İzlanda şeklinde. Anti-LGBT yasasıyla Rusya 72. , Kongo sonuncu. Biz ise 63. Sırada yer alıyoruz. Eşcinsel evliliğe şu anda 6 ülkede ve 7 ABD eyaletinde izin verilmekte. Peki, eşcinsel evlilikleri neden bu kadar önemli? Çünkü partnerleri cezaevine girdiğinde görüşe alınmıyorlar, sosyal güvenlikten hastanede ziyaret durumu da aynı. Bir eşcinsel öldürüldüğünde partneri davacı olamıyor. Yani heteroseksist sistemde aralarındaki ilişki hiçbir şey ifade etmiyor.

Bir başka önemli tarih ise 17 Mayıs Uluslararası Homofobi ve Transfobi Karşıtlığı Günü. Homofobi ve transfobiye karşı mücadele etmek ve bireyleri bilinçlendirmek amacıyla kutlanıyor. Trans Cinayetleri Gözlem Raporuna göre 2008-2011 arası 50 ülkede toplam 680 trans birey öldürülmüş.

Birleşmiş Milletlerin İnsan Hakları Komisyonunun LGBT bireylere yönelik hak ihlallerini ele alan küresel raporuna göre hükümetler genelde cinsel yönelim temelli şiddet ve ayrımcılık vakalarına göz yumuyor. Sokaktaki şiddete ek olarak, LGBT bireyler aşırı dinciler, paramiliter gruplar, aşırı milliyetçiler, Neonaziler tarafından organize saldırılara ya da sosyal normlar yüzünden psikolojik veya fiziksel şiddete maruz kalıyor. Lezbiyenler ve trans kadınlar toplum ve aile ilişkilerinde cinsiyet eşitsizliğinden ötürü daha fazla risk altında. Türkiye'de namus bahanesiyle işlenen cinayetlere kurban giden LGBT'lerden bahsedilirken Ahmet Yıldız hatırlatılıyor. Sivil Toplum Kuruluşlarının kurulması için yasal kayıtların gerektiği ülkelerde LGBT grupların başvurularının reddedildiği söylenirken de Türkiye, Arjantin, Kırgızistan ve Nijerya örneği veriliyor.

Birleşmiş Milletlerin önerileri cinsel yönelim veya cinsiyet kimliği nedeniyle gerçekleşen tüm şiddet ve öldürülme vakalarının vakit kaybetmeden soruşturulması, cinsiyet kimliği bağlamında işkencenin önlenmesi, eşcinselliği kriminalize eden yasaların ve idam cezalarının kaldırılması, bireylerin ifade özgürlüğü ve örgütlenme haklarının güvence altına alınması ve cinsiyet kimliğinin yasal olarak tanınması

şeklinde.

**Fakat bu demek değildir ki son 20 seneye kadar eşcinsel haklarıyla ilgili bir şey yapılmadı. 1858'de Osmanlı İmparatorluğu sodomi yasalarını kaldırdı mesela. Fakat maalesef bununla sınırlı.

Ayrıca Avrupa Parlamentosu, Avrupa Birliği için bir sürü yeni sığınma kuralını onayladı. Cinsiyet kimliğinden ötürü zulüm görenler de AB'ye üye devletlerine sığınmacı olarak kabul edilecek.

Dünyada bunlar olurken AKP heteroseksizmine gelecek olursak, AKP Ayrımcılık ile Mücadele ve Eşitlik Kurumu Yasası taslağından "cinsel kimlik"i çıkarttı. LGBT yurttaşları hedef alan, beklenen bir baskıydı. "Ayrımcılık yapan ayrımcılık yasası."

Avrupa Komisyonu "Türkiye 2010 Yılı İlerleme Raporu"nda, temel haklarda LGBT'lere yönelik ayrımcı uygulamaları sıralayıp "Türkiye'nin ayrımcılıkla ilgili yasal çerçevesi AB

müktesebatıyla yeterince uyumlu değil diye belirtti. Temel haklar alanında LGBT bireylere yönelik ayrımcılık devam ediyor" diye ayrımcılığı vurguladı.

Aynaya sorulacak sorular

Uzmanlar bize dayatılan heteroseksist sistemi insanların sorgulamasını sağlayabilmek için bazı soruları tersten sormamız gerektiğini söylüyor:

"Heteroseksüel olmanıza ne gibi nedenler yol açtı sizce?"

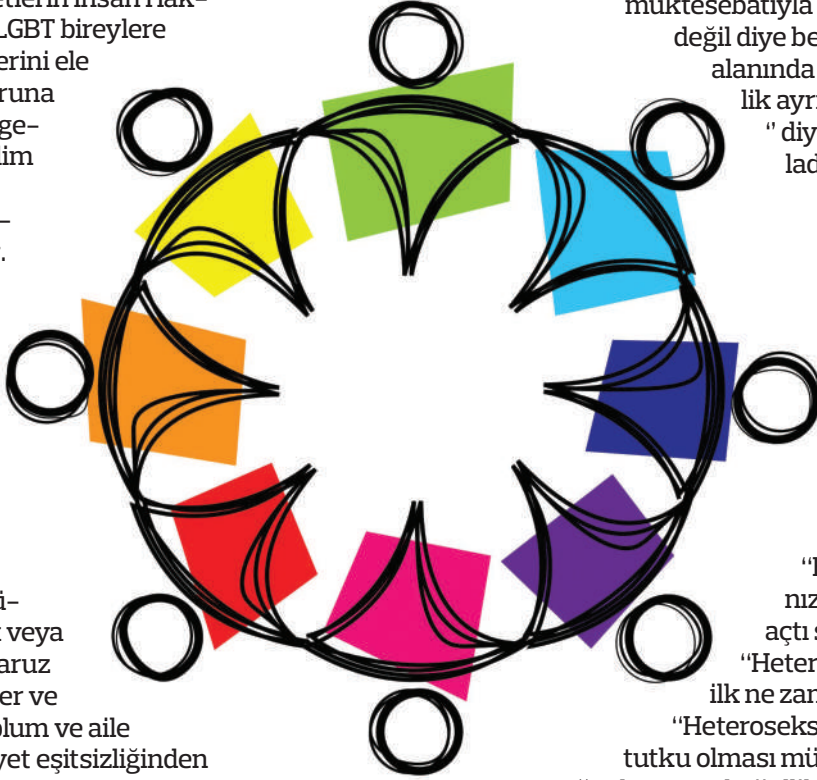
"Heteroseksüel olduğunuzu ilk ne zaman karar verdiniz?"

"Heteroseksüelliğinizin geçici bir tutku olması mümkün mü?"

"Eğer heteroseksüellik normal ise, neden ruh sağlığı bozuk olan kişilerin çoğunluğu heteroseksüel?"

"Eğer hiç eşcinsel ilişkiniz olmadı ise, bu tür bir ilişkiyi tercih etmeyeceğinize nasıl emin olabiliyorsunuz?"

Eşcinsel örgütlenme toplumun her tür sosyal, kültürel, politik, mesleki kesimini bünyesinde barındırıyor. Bu mücadelede hiyerarşi yok. Militarist bir dil yok. Eşcinsel örgütlenme tüm baskılara rağmen vazgeçmiyor. Egemen güçlere boyun eğmiyor. Kendini inkâr etmiyor. Dayatılan geleneksel kalıpları yıkıyor. Bu yüzdendir ki heteroseksist mücadele bize de özgürlük getirecek, Kaos GL'nin savunduğu gibi "Eşcinsellerin kurtuluşu heteroseksüelleri de özgürleştirecektir."

0 harç paraları, kantinsizlik...

Anlayamazsınız!

Rektörlük ve dekanlık ısrarla görmezden gelse de biz de buradayız: İkinci öğretimler. Rektörlük tarafından yıllardan beri çözülmesi için en ufak adımların bile atılmadığı sorunlarla birlikte. Kantinin erken kapatılması, yemekhanede akşam yemeğinin öğlen yemeğinden daha pahalı olması, tuvaletlerin erken kapatılması ikinci öğretim sorunlarından yalnızca birkaç tanesi.

"Harçlar kaldırıldı" yalanı

AKP hükümeti 2012 yazında harçları kaldırdığını ilan etti. Ama bu düzenleme sadece birinci öğretim ve açık öğretim öğrencileri için geçerliydi. İkinci öğretim, yüksek lisans ve uzaktan eğitim öğrencileri bu düzenlemeden yararlanamadı. Zaten ikinci öğretim öğrencileri örgün öğrencilerin iki üç katı harç ödüyordu. AKP birinci öğretim harçlarını kaldırırken ikinci öğretim harçlarını bırakın kaldırmayı, ikinci öğretim harçlarında en ufak bir indirim bile yapmadı. İstanbul Üniversitesi yemekhanesinde geçen sene öğrencilerin büyük tepkisine rağmen yapılan %85 zamlı birinci öğretim öğrencilerinin vermedikleri harç parası rektörlük tarafından

çıkarılırken, ikinci öğretimlerin mağduriyeti daha da artıyordu.

Siz ikinci öğretilimsiniz, afişleri göremezsiniz!

Öğrenci kulüplerinin ve gençlik örgütlerin afişleri ikinci öğretim derslerinin başladığı sıralarda, dekanlığın emriyle hareket eden Özel Güvenlik

Birimleri tarafından yırtılarak sökülüyor. AKP'nin ve üniversite yönetiminin yaptıkları yolsuzlukları, öğrenci düşmanı uygulamaları afişlerinde ifşa eden öğrenciler bir çok defa afişlerinin sökülmesini istedikleri halde özel güvenlikler bu tutumlarına devam ediyorlar. Bu, ikinci öğretimleri sosyal aktivitelerden ve ülke gündeminden uzak tutarak "tektip öğrenci" modeli yaratma çalışmasıdır.

Biz de varız

Mağduriyetleri sürekli artan ikinci öğretimler olarak harçlar kaldırılana kadar mücadele edeceğiz. Harçlıklarımızdan arttırdığımız paralarla yaptığımız afişlerin güvenlikler tarafından parçalanmaması, yemekhane fiyatlarının daha ucuz olması, kantin ve tuvaletlerin erken kapanmaması taleplerimizi dile getirmeye devam edeceğiz.

İhtiyaç kavramı

Kavramı inceleme amaç ve yöntemi

Kavramların anlaşılması ve biçimsel anlamdaki farklılaşmalarını tanımlayabilmemiz açısından bu kavramlar arasındaki iç bağlantıları diyalektik temelde irdelememiz gerekecektir. Kavramların sunum ya da yöneme (araştırma biçim analizi) tabi tutulmaları onların açıklanmasının hangi amaçla gerçekleştirildiğine yöneliktir ve buradan anlaşılacağı üzere kavramların toplumsal olarak farklılaşmalarının sebebi de bu sayede anlaşılabilir ve temelde nasıl bir diyalektik 'tek'lik arz ettikleri kabul görecektir. Burada izleyeceğimiz yol modern diyalektik tezleri kapsamında düşünülecek ve ilk evre olan metafizik ve onun çürütülmesine yönelik yapılan ampirik yaklaşımlar göz ardı edilmeksizin daha az dikkate alınacaktır. Modern diyalektik tezlerinin Hegel ile netlik kazandığı konusundaki söylemler eleştiri için pek müsait görünmez gibidir. Hiçbir önvarsayımı kabul etmeksizin saf varlığa ve bilgisine ulaşmak gerçekliğini temel bir gereklilik olarak kabul edip kavramları "karşıtlıkların birbirinin tersi anlam ifade etmediklerini aksine bir bütünlüğün kesintisiz dönüşümsel gerçeklikler" olduğunu kavrayış esasına tabi tutarak açıklamaya çalışacağız.

Kavramların açıklanmasında biçimlerin analizinin önemi vurguladıktan sonra maddi koşulları da dikkate alarak sınırlı bir sistemlikle 'ihtiyaç' kavramını tartışalım.

İhtiyaç Kavramı

İhtiyaç kavramını irdelerken ihtiyaç kavramına yönelik tanımlama çabalarının tarihsel dönemlerde değişiklik gösterdiğini ve aslında benzer tanımların yanısıra karşıt yorumlamaların da ortaya çıktığı ve eksik belirtilmelere de maruz bırakıldığını (doğru biçimsel yaklaşımların da var olduğunu yok saymadan) öne sürebiliriz.

İhtiyaç kavramına getirilen tanım ve açıklamalardan yola çıkarak kavramın çok yönlü toplumsal ve aynı zamanda kişiselleştirilmeye çalışılan bir sosyolojik yapıda olduğunu söyleyebiliriz, bu sebeple ihtiyaçların genel olarak "doğal ihtiyaçlar", "zorunlu ihtiyaçlar", "lüks ihtiyaçlar", "evrensel ve tikel", "maddi ve manevi ihtiyaçlar" gibi başlıklarla ve ayrımlarla incelendiğinden bahsedebiliriz.

Son dönem modern ekonomi politığına göre yapılan tanımlar bir yana toplumsal gerçeklikle uyumasına hitaben yapılacak ihtiyaç tanımlaması şu biçimdedir:

Doğal İhtiyaç

Dünya üzerinde insanın yaşamını sürdürebilmesi için -tarihsel devinimlerin ve süreçlerin etkisiyle değişen biçimlerin varlığını da kabul ederek- gerekli olan dış dünya nesnelereyle minimum seviyede tatmin olması durumudur. Bunlar kişinin hayatta kalması için gerekli olan şeylerdir ve dünya üzerinde evrensel niteliktedir. İnsan olan ve olmayan canlılar için ortak olan birçok yönü vardır ve esaslı olarak da benzerdir. Fakat insan üretimin gelişmesiyle birlikte bunları yeni ihtiyaç formlarına dönüştürebilmiş ve yeni ihtiyaçlarla birlikte üretim araçlarını da kendi emeğine hizmet edebilmesi seviyesinde geliştirmiştir. İnsanın diğer canlılardan farklı olarak yapmış olduğu üretim onu farklı ihtiyaç arayışlarına ve biçimlerine sürüklemiştir ve yeni dengelerle birlikte gereğinden fazlalaşan bir üretimle birlikte doğal ihtiyaç dengesi sarsılmış bugünkü biçimine yani kapitalist sistemin bir getirisi olan sermaye adına yapılan bir üretim halini almıştır.

Zorunlu İhtiyaç

İnsanın tarihsel eylemlilikleriyle birlikte gelişim gösterdiğini ve bunun da en temelinde ekonomik temelde gerçekleştiğini varsayarak;

Kişinin toplumsallaşmaya doğru itildiğini, takasın farklı ihtiyaçları beraberinde getirdiğini ve artık daha rahat olana ve daha yeni olana yönelmesinin zorunluluğunu görüyoruz. Yani; insan artık yalnızca insan olmayan hayvanlarla benzer olan ihtiyaçlarını değiştirmiş daha yeni biçimlere ulaştırmıştır. Bunlar da; giyinme, sistemli korunma ve güvenlik gibi kavramlardır.

Toplumsal üretimin ve münasebetin artışıyla birlikte ortaya çıkan ihtiyaçlar bu çerçevededir ve aslında sistemin kendiliğinden oluşturulmuş olan ihtiyaçları insana dayatmasıdır. Elbette burada sermayenin emeğe susamışlığı ve sonrasında bunu nasıl sağlayabileceğinin planı vardır. Ve kapitalist ekonomi sistemlerinde bireyin kazancını farklı yerlere harcamasını ve üretiminin sınırlarını zorlamasını istemez onu bu türden ihtiyaçlarla meşgul eder. Mesela iletişim için kullandığımız telefonlar; bu cihazlar gerekli işlevdedirler fakat teknolojinin araçlaşması seviyesinde rol alan sermaye kuruluşları genel gelişmeler göstererek topyekün bir ilerleme kaydeder ve bireyin hayatını sürdürmesi için bu türden mallara ihtiyacı vardır (çünkü bunlar artık toplumsal ihtiyaç halindedirler(!)), bilgisayarlarla

parelel olarak gelişen akıllı telefonlar gibi.

Lüks İhtiyaç

Zorunlu ihtiyaçlarla ters kavramlar gibi görünen lüks ihtiyaçlar aslında diyalektik temelde kavramların birbirlerine dönüşebilmesi bazında yer edinen, bizim için gerekli olan, yabancı olmayan ve kabul edilebilirliği olan bir kavramdır. Lüks ihtiyaçlar kavramların birbirlerine dönüşebilmesi sırasında toplumsal bir gerçeklik olarak bazen doğal ihtiyaçlara ve zorunlu ihtiyaçlara evrilebilir. Artan emek-ücret alışverişi ve gelişen, rahatlatan ekonomiyle birlikte toplumda lüks ihtiyaçlar doğal ya da zorunlu ihtiyaç haline gelebilir. Lüks ihtiyaçların zorunlu ihtiyaçlarla olan kıyasında kriterimiz o üretilen ürünlerin fiyat farkları değildir, bazen zorunlu nesnel ihtiyaçlarımız lüks ihtiyaçlarımızdan daha pahalıdır fakat burada değinilmesi gereken şey kişinin artan zenginliğiyle zorunlu ihtiyaçtan lüks ihtiyaca geçişidir. Kişi zorunlu ihtiyaç tatminini sağlamadan çok da elzem olmayan lüks ihtiyacı giderme çabası içerisine girmez.

Tüm bu anlatımlardan sonra ihtiyaç meselesinde kişinin kendini gerçekleştirme, bencil, toplumsal, radikal ve manevi ihtiyaçların ortaya çıktığını görüyoruz. Tüm bunlar bireylerin toplumsallaşması esnasında ihtiyaçlarını karşılıklı ilişkilendirme sürecinde dengeli dönüştürme çabalarının bir sonucudur.

Fakat burada bahsedilmesi gereken asıl konu günümüz modern ihtiyaç kuramında kişinin bireyselleşmeye yönelmesinin yerine toplumun eğilimle-

rine göre orataya çıkan ihtiyaçları bütünüyle kendi ihtiyaçları haline getirmesidir.

Gelişen liberal yönetim tarzlarında ve kapitalist sistemlerde kişi bir metalaştırmanın ürünüdür ve sadece ihtiyaçlar açısından bir araçtır. Bahsedeceğimiz komün yaşama toplumun benimseyebilmesiyle gerçekleşmesi gereken asıl esaslı durumdur, çünkü kişi burada amaçlarına ulaşmak için diğer insanları bir araç olarak görmez ve amaçlarına ulaşmak adına yanında aynı kazanımlara sahip olmasını istediği bir yardımcı olarak görür.

Bulduğumuz döneme bakıldığında ihtiyaçlar sonucu orataya çıkan bir kurumsallaşma sonucu kendini var eden egemenlerin güç savaşını görüyoruz. Burada asıl olan ve farkedilmesi gereken bu savaşta toplumu geri plana iten ve sadece kendi tatminine uğraşan bir takım 'aç insanlar' dir. Elbetteki amaçları uğruna emeği zorunlu emeğe ve özgürlüğü de verilen haklara dönüştürmeleri olağandır.

Kişi, özgürlüğünü asıl tatminliğiyle ve manevi, insani ihtiyaçlarla özdeşleştirmede süreci kendisi olamayacak ve bunun farkına varmaksızın bir araç olarak yaşamaya mecbur kalacaktır. Benliğini dikkate alarak; insan olan bir canlı olarak tüm bu egemenler karşısında bir savaşım verecekse bunun kazanan tarafı olarak tarihte kendini varedecektir.

Paris Komünü'nden Fatsa'ya: Tarihsel süreçte yerel yönetimler

Yerel yönetimlerin oluşumu ilk kentlerin ortaya çıkışına kadar uzanmaktadır. Yerleşik hayata geçilmesiyle ve ilk kentlerin kurulmasıyla birlikte insanların yaşamına ilişkin hizmetlerin üretilmesi de zorunlu hale gelmiş ve dolayısıyla bu hizmetleri üretecek yönetim birimlerine ihtiyaç duyulmuştur. Antik site devletlerindeki yönetimler bu anlamdaki ilk yerel yönetim örnekleri sayılabilirler. Polis adı da verilen bu kent devletleri kendi kendini yöneten siyasal, ekonomik ve askeri özellikleri de barındıran birimler şeklinde örgütlenmişler. Bu devletlerdeki yönetsel etkinliklere karar verme yetkisi binlerce yurttaşın katılımıyla oluşan meclislerdeydi. Bu aynı zamanda doğrudan demokrasinin tarihteki ilk örneği sayılmakta ancak bugün anladığımız türden bir demokrasi değil. O dönemde elbette önemli sınıfsal farklılıklar var ve yönetime katılan yurttaşlar yalnızca

toprak sahibi olanlar.

Roma'da ise fethedilen topraklar yani "municipe" isimli bölgeler tarihsel süreçte yerel yönetimlerin diğer bir önemli örneğini oluşturmuş. Roma devletinde olan magistra, senato ve halk meclisi bu yönetimlerde de var ve bu yönetimler kentin günlük hizmetlerinden adli hizmetlerine kadar çeşitli konularda yetkililer. Ancak zamanla özellikle de imparatorluğun son dönemlerinde işlevlerini yitiriyorlar ve merkezi yönetim güçleniyor. Ancak daha sonrasında Kavimler Göçü ve Roma İmparatorluğu'nun da yıkılmasıyla bu sefer merkezi yönetimler güçsüzleşiyor ve yerine Kilise ve feodal beyler otorite haline geliyor.

Ortaçağda özellikle 10. yüzyıldan itibaren ticaretin artmasıyla elverişli yerleşim yerlerinde kentler oluşmaya başlıyor. Bu dönemde site yöne-

timleri artık yerini aynı kentte yaşayan özerk halk topluluklarına yani ortaçağ komünlerine bırakıyor. Ticaretin yanısıra komünlerin bu dönemde Avrupa'nın pek çok yerinde görülmesinin başka sebepleri de var. O dönemde ticaretle zenginleşen burjuvazi, feodal beylere karşı mücadele ediyor ve kentlerde yargılama ve ticaret kurallarını düzenleme gibi yönetsel haklar elde ediyorlar. Bu durumdan yararlanan ve feodal beylerin otoritesini sarsmak isteyen krallar da feodal beylere karşı burjuvaziyi ve o dönemde artan komün hareketlerini destekliyor. Ortaçağda görülen bu komünlerin yapıları da birbirlerinden farklı. Bazılarında şehirde yaşayanlar tarafından yönetilen bu yönetsel birimler bazılarında aristokrasi ile bazılarında ise bir belediye başkanı ve yanındaki bir burjuva meclisiyle yönetiliyor. Komünlerin kendilerine ait medeni hukukları ve o kentte yaşayan herkesin bağlı olduğu yasaları var. Bu yönetsel birimlerin yalnızca yargısal değil idari ve askeri özerklikleri de var ancak özellikle yargısal özerklikleri krallar ve feodal beyler ile oldukça etkisizleştiriliyor. Ortaçağ komünleri döneme göre kentlerde bir özgürlük ortamı yaratmış. Kent topraklarında yaşayan köleler özgür oluyor. Toprak üstündeki kısıtlamalar ve derebeylik hakları kalkıyor.

16. yüzyıla kadar özerk yönetimi olan kentler imparatorluk ve ulus kavramlarının önündedir. 17. yüzyıldan itibaren ise artık ulus devletlerin kurulmasıyla birlikte ulus devletler, kentlere üstünlük sağlar ve kentler merkezi yönetimin alt birimleri haline gelir. Sanayileşmeyle ve dolayısıyla artan göçlerle birlikte kaynakların kentlerde yaşayanlar tarafından en etkili şekilde nasıl kullanılabilceği sorunu doğuyor ve kentler de dönüşüme uğruyor. 19. yüzyılın ortalarına doğru İngiltere, yerel yönetimleri hizmet kuruluşları olarak düzenliyor ve belediye kavramı doğmuş oluyor.

Antik site devletleri olarak ortaya çıkan yerel yönetimlerin belediyelere kadar evrildiği tarihsel süreç kısaca böyle.

Peki yerel yönetimlerin önemi ne?

Günümüzde yerel yönetimlerin demokrasinin olmazsa olmazı olduğu, halkın yönetime katılımını sağladığı, hizmetlerin daha etkili gerçekleşmesini sağladığı gibi ezber ifadeler hemen hemen herkes tarafından hatta egemenler tarafından dahi sıkça tekrar edilmekte. Ancak bugün yerel yönetimler bu ifadeleri tekrar eden egemenler tarafından mevcut iktidar politikalarının test edildiği, halkın sürekli hizmet bekleyen durumunda tutularak, örgütlenmesinin ve kendi kendini yönetmesinin mümkün olmadığı algısının halka yerleştirildiği, devletin ve siyasi iktidarın uzantısı olan kurumlar olarak görülmektedir. Bu sebeple sorulması gereken esas soru yerel yönetimlerin öneminin ne olduğu değil, yerel yönetimlerin halk açısından, ezilenler açısından

öneminin ne olduğu sorusu olmalıdır. Yerel yönetimler ancak halkın yönetime doğrudan katıldığı, o bölgenin bütün sorunlarının halk tarafından dayanışmayla çözüldüğü, "söz, yetki ve karar" hakkına sahip olanın yalnızca halk olduğu nitelikte ve elbette üretenlerden, ezilen cinsiyet ve cinsel yönelimlerden, halkların kardeşliğinden yana yönetimler olacaksa halkçı ve demokratik olduklarından bahsedilebilir. Bunun nasıl mümkün olabileceği sorulacak olursa dünyadan ve Türkiye'den birer halkçı yerel yönetim örneği incelemek faydalı olacaktır.

Üretenler yönetiyor: Paris Komünü

1870'de 3.Napoleon'un başlattığı savaşta Fransa'nın Prusya karşısında bozguna uğramasıyla imparatorluğa karşı zaten varolan hoşnutsuzluk iyice arttı. Böylece 4 Eylül 1870'de cumhuriyet ilan edildi. Hemen ardından başlayan Prusya'nın Paris kuşatması nedeniyle meydana gelen kıtlık sonucu zaten varolan toplumsal eşitsizlik arttı. Halk, Prusya kuşatmasına karşı biraraya gelmeye başladı. İşçiler ise mahallelerde biraraya gelerek silahlanmaya başlamıştı. Ulusal Muhafız bütün halka açıldı ve çoğunluğunu Parisli işçilerin oluşturduğu Paris halkı silahlandı. Ulusal Muhafız, Prusya birliklerine uzun süre direnerek birliklerin ilerlemelerini durdurdu ve topları ele geçirdi. Daha sonra Prusyalılar şehri terk etmek zorunda kalacaktı. Giderek güçlenen Ulusal Muhafızlar ikinci bir hükümet gibi hareket edecek olan Merkez Komite için seçimler düzenledi. Yarından fazla üyesi işçi olan Merkez Komite "monarşinin, sömürücülerin ve zorbaların hiçbir türünü istemediklerini ve cumhuriyeti yıkma girişimlerine karşı duracaklarını" açıklayan bir bildiriyle kurulmuş oldu. Hükümet ise silahlanmış işçileri Prusyalılardan daha tehlikeli görüyordu. Bu sebeple Başbakan Thiers işçileri silahsızlandırmak için Ulusal Muhafızların el koyduğu topları geri almak amacıyla Montmartre'a askeri birlikler gönderdi. Bu girişim beklenmedik bir halk direnişi ile karşılaştı. Askerler halka ateş etmeyi kabul etmeyerek direnişçilere katıldı. Ayaklanma çok çabuk büyüdü. Thiers hükümeti, askeri birlikler, polisler ve bütün yöneticiler Paris'i kaçarak terk etti. Artık yönetim Ulusal Muhafızlar Merkez Komitesi'nin elindeydi. 26 Mart'ta seçimler yapıldı ve seçimleri komüncüler kazandı. Yapılan seçimler sonucu belirlenen Komün mensuplarının çoğu işçi veya işçi temsilcileriydi. 28 Mart'ta Paris Komünü ilan edildi ve Merkez Komite iktidarı komüne devretti.

Komün, bir ilki gerçekleştirdi. Var olan devlet aygıtını alıp kullanmadı. Onu yıkararak kendi iktidarını kurdu. Düzenli ordu ve polisi kaldırarak yerine silahlı halkı koydu. Halk mahkemeleri kuruldu. En küçük kırsal birimlerde bile komünler kurulacak bu komünlerin temsilcileri ve diğer bütün görevliler seçimle işbaşına gelecek ve seçenler tarafından

derhal geri çağırılabilir. Rahiplerin iktidarlarını sarsmak için Kilise'nin mülkiyetine el koydu ve devletleştirdi. Kilise ve devleti ayırdı. Eğitimi laikleştiren parasız hale getirdi. Kira ödemelerini er-teledi. Evsizlere ev bulunması için önlemler aldı. İş bulma büroları örgütledi. Kapatılan bütün iş yerleri ve fabrikalar tamamı işçilerden oluşan kooperatiflere devredildi. Bu fabrikaların ve iş yerlerinin yönetimi tamamen işçilere bırakıldı. Fırın işçilerinin gece vardiyaları kaldırıldı. Ücretlerden yapılan kesintiler ve para cezaları yasaklandı.

Pek uzun sayılmayacak bir süre sonra Thiers'in birlikleri Paris'e girdi. Birliklere karşı pek şanslı olmayan Parisli kadın ve erkekler bir hafta boyunca durmadan direndi. Birlikler tarafından 30 bin kişi (idam edilenlerle birlikte 50 bini bulunduğu söyleniyor.) katledildi. 130 bin kişi tutuklandı ve binlerce kişi sürüldü. Yalnızca 71 gün süren bu kısa ama bir o kadar da önemli bir deneyim olan Paris Komünü bu şekilde sona erdi ancak Paris Komünü bir son değil, gerçek halkçı yerel yönetimin nasıl olmasının gerektiğini, üretkenlerin yönetebileceğini gösteren bir başlangıç olarak varlığını sürdürmekte.

Yörede başlayan öykü: Fatsa

"Ben ne yaptıysam halkım için, halkımla birlikte yaptım."

Yukarıdaki söz 1979 seçimlerinde Fatsa'da belediye başkanı seçilen Fikri Sönmez'e ait. Türkiye'de 70'li yıllar faşizmin son derece yoğun olduğu ve buna bağlı olarak da faşizme karşı mücadelenin yükseldiği, bazı illerde katliamların yaşandığı yıllar. Fatsa'nın durumu da Türkiye'nin durumundan bağımsız değil. Fikri Sönmez belediye başkanı olmadan önce Fatsa'da Ekonomik kriz yüzünden yağ,

şeker, gazyağı ve daha pek çok temel ihtiyaç karaborsaya düşmüş durumda. Her tarafta tefeciler türemiş. Temel geçim kaynağı olan fındıkta taban fiyatı köylünün üretim masraflarını bile zor karşılar durumda. Üstüne bir de Fiskobirlik'teki yolsuzluklar eklenince Fikri Sönmez'in deyişiyle "Fatsa halkı için yoksulluk, yaşamın bir parçası olmuş." Hangi iktidar gelirse gelsin Fatsa halkı için durum değişmediği gibi fındıktaki sömürü de devam etmiş. Bu sömürünün ve yöredeki sorunların farkında olan devrimciler Fındıkta Sömürüye Son Mitingleri ve kampanyaları düzenliyorlar. Karaborsa satış yapan esnafları halka teşhir ediyorlar. Yıllardır siyasi iktidarlara güveni kalmamış halk ise miting alanlarını doldurmaya başlıyor. Bu sırada yörede faşist saldırılar da var. 1977 yılında Halkevi başkanı Kemal Kara öldürülüyor. Bu olaydan sonra yörede faşizme karşı mücadele artıyor ve çok geçmeden faşistlerin etkinliği kırılıyor.

Devrimciler 1979 belediye seçimlerinde halkın fındık mitinglerinden tanıdığı ve sevdiği Fikri Sönmez'i aday gösteriyorlar. Faşistlerce iki kez pusu kurulsa da Fikri Sönmez hayatta kalmayı başarıyor ve belediye seçimini kazanıyor. Terzi Fikri'nin aldığı 3096 oya karşılık CHP 1133, AP ise 859 oy alıyor.

Fikri Sönmez seçilir seçilmez, bölgedeki mahallelerde mahalle komiteleri kuruyor. Bu komitelere girecek insanları da yine halk kendisi seçiyor. Öyleki komitelerde Adalet Partili vatandaşlar dahi yer alabiliyor. Komiteler kendi mahallelerindeki sorunları tespit edip yine Fikri Sönmezce kurulan belediyenin halkla ilişkiler birimine bildiriyor ve bu birim her akşam toplantı yapıyor. Dönem tanıklarının anlatımlarına göre o dönemde mahalle komitelerinin karar alıp da belediyenin icrada bulunmadığı

hiçbir konu yok. Belediye meclisi toplantıları ise hoparlörlerle halka dinletiliyor ve halk yönetimin her aşamasına katılmış oluyor.

Halktan gelen istekler üzerine belediyenin gerçekleştirdiği ilk önemli icraat sokaklardaki çamurların temizlenmesi. O dönemde Fatsa'da büyük bir çamur sorunu var. İlk olarak Fen İşleri'ne soruyorlar ve devletin çamuru temizlemesinin dört beş seneyi bulacağını duyuyorlar. Bunun üzerine Fikri Sönmez öncülüğünde Fatsa Belediyesi bölgedeki tüm devrimcileri çağırıyor. Tüm halk kazmalarla, küreklerle yardıma geliyor ve büyük bir dayanışmayla çamur sorunu iki üç ayda çözülüyor.

O dönemin önemli faaliyetlerinden birisi de düzenlenen Halk Kültür Şenliği. İstanbul'dan, Ankara'dan pek çok aydının katıldığı, 30.000'in üzerinde katılımın olduğu şenlikte bir yerde tiyatro oynanırken diğer tarafta konser veriliyor. Bir salonda film gösterimi yapılırken diğer salonda paneller yapılıyor.

Kısa zamanda mahallelerde kurulan komiteler köylerde de kuruluyor. Bu komiteler halktan gelen pek çok isteği yerine getiriyor. Yol, okul hatta cami olmayan yere cami yapıyor. Bunlarla sınırlı kalmayıp köylerde sınır sorunlarını çözüyor, kan davalarını bitiriyor, insanlara doğum kontrolünün önemini anlatıyor. Bir süre sonra yörede görülen kadına şiddet vakaları oldukça azalıyor, kumar alışkanlığının önüne geçiliyor. Yöredeki tefecilik bitiriliyor. Fikri Sönmez'den önce bölgedeki cezaevinde yüzden çok tutuklu varken bu dönemde tutuklu sayısı on üç e düşüyor.

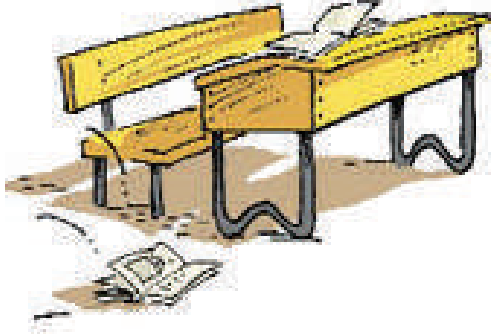
Elbette Fatsa kısa zamanda egemenlerin dikkatini çekiyor. Ordu'ya MHP'li Reşat Akkaya'nın vali olarak atanmasıyla köylerde karakollar kurulmaya başlanıyor. Sivil faşistler ve polisler aracılığıyla halka baskı uygulanmaya başlanıyor. Bölgeye yönelik kontrgerilla faaliyetleri artıyor. Bu baskılara karşı yapılan protesto mitinginde halka ateş açılıyor ve Şehittin Tırıc hayatını kaybediyor. Demirel ile yapılan bir röportajda Çorum katliamı hakkında sorulan soruya karşılık Demirel, "Çorum'u bırakın Fatsa'ya bakın" diyerek adeta operasyonun işaretini veriyor. Aynı dönemde CHP, MSP ve AP ilçe başkanları hatta Fatsa Kaymakamı bile Fatsa'da bir sıkıntı olmadığını, Fatsa'da huzur olduğunu söylese de egemenler için ciddi bir tehdit oluşturan Fatsa'ya "Nokta Operasyonu" denilen askeri operasyon gerçekleştiriliyor. Yöredeki ülkücüler yüzlerine maske takarak muhbirlik yapıyorlar. Fikri Sönmez ve yüzlerce Fatsalı gözaltına alınıyor, işkenceden geçiriliyor, pek çok kişinin idamı isteniyor. 12 Eylül'e kadarki süreçte ve 12 Eylül sonrasında pek çok Fatsalı devrimci öldürülüyor. Bin kişilik Fatsa davası açılıyor. Uğradığı işkenceler sonucu sağlığı iyice bozulan Fikri Sönmez ise hapishanede hayatını kaybediyor.

Bugün Paris Komünü nasıl bir başlangıç olarak yaşıyorsa "Fatsa Fikri" de egemenlerin içi boş yerel yönetim tanımlarının yanında gerçek halkçı bir yerel yönetimin ancak "halk için ve halkla birlikte" gerçekleştirebileceğini gösteren son derece önemli bir deneyim olarak yaşamaya devam etmektedir.

Kırmızı kuşak Küçük bedene

Kadın olgusunun oturmamış olduğu Türkiye'nin arkalara gizlenmiş sorunu çocuk gelinler, sosyal medyada ses vermeye yeni yeni başladı. Ergenliğe girmenin olgunluk sayıldığı, evliliğe giden yolun giriş anahtarı sayıldığı ülkemizde, kız çocukları davulla zurnayla anne, bakıcı ve köle ilan ediliyor.

Ülkemizde her üç çocuktan biri evlendiriliyor. Türkiye Avrupa'da çocuk gelinlerde birinci, dünyada ikinci sırada bulunuyor

Gelin denilen kişi kendisine üç beden büyük beyaz elbise giydirilmiş ve kırmızı kuşağı sıkıca bağlanmış bir çocuk. Daha sokaklarda oyun oynayan ve okul yollarını kendine bir umut sayan kız çocuklarımızın allanarak, pullanarak hediye paketi misali otuz yaş üstü adamlara satılmaları çokça rastlanan bir durum Türkiye'de. Nitekim ülkemizde evlenen her üç kişiden biri on sekiz yaşının altında. Şaşırtacak bir durum olmaması şaşırtıyor insanı ve bilimsel veriler daha da acı bir tablo sunuyor bize.

Son verilere göre Türkiye'de yılda 40.428 kız çocuğu evlendiriliyor. 2012 yılı itibariyle evli kız çocuğu rakamı 181.000. "İnsanı hayrete düşüren" bu rakamlardaki gelinlerin çoğu 10-15 yaş aralığında.

Ailelerin kız çocuklarını "ekonomik fayda" olarak görmesi bu rakamların başlıca sebeplerinden biri.

Çoğu açlık sınırında olan ve fakat bazen ekonomik sebepli sıkıntısı olmayan gelenekçi bu tip aileler öncelikle

kız çocuklarını okuldan almakta sonrasında başlık parası karşılığında iş gücü olması için kız çocuğunun hiç tanımadığı, onu bir meta olarak gören kişilere satmaktadır. Bu durumdan çok sonrasında haberdar olan çocuğumuz bu durumu bir oyun sanıp eğlenecek kadar küçüktür ve masumdur.

Küçük kızımız bir anda büyür ve sorumluluğu artar tüm bunlardan sonra. Çünkü o artık ailesinin oyun oynayan çocuğu değil yeni evinde itaatkar bir hizmetçi, evi çekip çevirecek bir eş ve çocuk doğuracak bir annedir. Artık büyümüştür o; çalışmalı, hizmet etmeli, neslin devamı için

doğurmalıdır.

Kanık-sanmaya başlanan çocuk gelin durumunun başka bir sebebinin ise çoğu ailenin dini inancına olan ilkel bağlılıkları oluşturuyor. "Ergenlik zamanı geldi, demek ki hemen evlenmesi gerek."

İşte evlilik hakkında en ufak bir bilgisi olmayan çocuğumuz bırakılıyor başka bir evin kapısına, ne olduğunu bilmediği bir kişinin yanına. O, bu amaçla büyütülmüştür çünkü, yıllar öncesinden bunlar ince ince hesaplanmış ve herkes tarafından onaylanmıştır. Amaç onun yetişmesi özgür bir birey olması ve kendini bulması değildir, amaç onun tarih boyunca gerçekliğini koruyan bu sistemde hep var olan bir yaklaşımın örneği olmasıdır. Henüz bir insan olduğunun ve daha da önemlisi bir kadın olduğunun farkına varamadan anlamının ne olduğunu bilmediği bir kuruma hapsedilmeye mecbur bırakılmıştır bu sayede. Peki bu evlilikler sonrasında ortaya çıkan psikolojik ve sosyolojik durumlar nelerdir?

Yakın zamanda çıkan bir haber bize bu durumu özetliyor; Siirt'te Kader on üç yaşındayken ilk çocuğunu doğurdu. İkinci çocuğu dünyaya getirmesi istenildi hatta zorla dayatıldı ve o çocuğu düşürdüktan sonra ise Kader buna dayanamayıp intihar etti. Tabi ki bu ölüm ülkemizin yetkili kurumlarınca yaşanan diğer intiharlar gibiydi, hiç bir ayrıntısı yoktu ve en önemlisi de bu durumdan hiç kimse sorumlu değildir. Bu yaşanan cinayetin resmîyken bir diğer yüzünde ise durumun toplumda nasıl karşılandığı hikayesi vardır.

Ardı ardına yaşanan bu olaylar, cevapsız kalan sorularla ve hukuksuz işlemlerle toplumda kendiliğinden bir algı daha oluşturmuştur. Bu algıda, durumun toplum tarafından sıradan kabul edilişi ve acınası trajik bir hikaye oluşu.

Değiniilmesi gereken bir gerçek de kendilerinden onlarca yaş büyük kişilerle evlendirilen çocuk gelinlerimizin evlendikleri adamların ikinci eşi olarak görevlerini yerine getirmeleridir. Ve bu oran evlenenler içerisinde % 35 olarak belirlenmiştir.

Bu oranlar belirlene dursun çocukların küçük yaşta evlendirilmelerine Türkiye'de yetkili kurumların bakışına ve müdahalesine göz atalım.

Türkiye'de çocuğun fiziksel ve psikolojik gelişimini kontrol altında tutmak ve korumakla yetkili makamlar var ve fakat bu makamlar hiç bir şekilde bu gerçeklikleri araştırma ve gerekli önlemleri almakla uğraşmamaktadır, yapmış olmak için almış olduğu önlemlerle çocuk yaşamının daha fazla istismarına sebep olmuştur. Kendiliğinden uyguladıkları politikalar ise kadının ve kız çocuklarının aile içerisindeki statüsünün aşağılanmasına ve onların aileye daha çok mecbur kalmasına sebebiyet vermiştir.

Basının durumdan bihaber oluşunun resmi ise haber bültenlerinin sonlarında, gazetelerin bilmem kaçınıcı sayfasının köşesinde yer alan bu ölüm ve

hamilelik haberlerinin kıssadan hisse gibi anlatılışıdır. Kadının hayatına her açıdan müdahale eden; nasıl doğuracağından, kaç çocuk doğuracağına nasıl giyineceğinden nasıl davranması gerektiğine kadar karar verip buyuran iktidar gibi basının da söz konusu çocuk gelinler olunca nasıl sustuklarını görüyoruz.

Söz konusu güvendiğimiz Türkiye hukukuna da bakalım. Çocuk bedeninin ve fikirlerinin istismarı sonrasında yaşanan davalardan hiç bir haklı kazanım sağlanamamış ve hukuksuzluğun bir başka sayfasını da bu davalar oluşturmuştur, suçlar cezasız bırakılmış bu da yetmezmiş gibi caydırıcı hiç bir hukuki hamlede bulunulmamıştır. Hatta yeri geldiğinde olayların üstü kapatılmış ve haksızlık doğrulanmıştır.

Türkiye uluslararası statü merakına bir yenisini daha eklemiş olmanın mutluluğuyla yalnızca bir imzaya bağlı kalabilen bir sözleşmeyi kabul etmiştir bu sözleşme; Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesidir. Sözleşmeye bakıldığında iç açıcı maddeler görebilmek mümkün fakat Türkiye'nin çok da pratiğe döktüğünü söyleyemeyiz yazılanları, çünkü bakıldığında maddelerde "çocuğun kendini ilgilendiren her konuda görüşlerini serbestçe ifade etme", "her çocuğun bedensel, zihinsel, ruhsal, ahlsalsal ve toplumsal gelişimini serbestçe tamamlama", "çocuğun her türlü cinsel sömürüye ve cinsel suistimale karşı korunma" hakkı vardır.

Toplumun her türlü ayrıştırmaya çalışan bir iktidarın varlığının söz konusu olduğu dönemimizde bu uygulamaların göz ardı edilmesi garipsenecek bir durum değildir. Bu gerçekliği çocuğun farklı coğrafyalarda farklı yaşayış biçimleri içerisinde yer alabilmesinden anlıyoruz. Bize uzak gelen bu tablo Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerinde % 50 oranındadır ve apaçık Türkiye'nin çocuk ve kadın sağlığına vermiş olduğu önemin ne boyutta olduğunun kanıtıdır. Uygulanan politikalarının sonuçları mı?

Sonuç; Mart 2012'de İstanbul Zeytinburnu'ndaki hastaneye hamile olarak gelen 10 yaşındaki çocuk gelin. Sonuç Mayıs 2013'te yirmi altı yaşındaki kocasından hamile kalan 12 yaşındaki çocuk gelin. Sonuç, sözde evliliğinin gecesinde 40 yaşındaki kocası tarafından ilişki sırasında vajinası ve organları parçalanan 8 yaşındaki Yemenli Rewan.

Son söz olarak;

Dini inanca dayanarak hamile kadının sokakta dolaşmasını istemeyenler, neden çocuk gelinlerin artmasına yol açacak yasal düzenlemeler yapıyorlar? Yetkili makamlar neden susuyorlar? Basın neden iktidar hayranlığıyla gerçekleri görmezden gelip yaranmacı tavırlar izliyor? Lise çağında evliliğin yolunu açmanın amacı nedir? Neden çocuk istismarı konusunda kanun açığı var? Küçük kızımızla evlenen adam ceza almasın diye mi? Biz bunları düşünelim, düşündürelim.

Toplumsal Cinsiyet ve Roller

Günlük hayatımızda sıklıkla kullandığımız cinsiyet ve toplumsal cinsiyet kavramları birbiri yerine kullanılsa da farklı anlamları olan iki ayrı kavramdır. "Cinsiyet" kişinin kadın ya da erkek olarak gösterdiği genetik, fizyolojik ve biyolojik özellikleri olarak tanımlanmaktadır. "Toplumsal cinsiyet" kavramı ise, kadın ve erkeğin sosyal olarak belirlenmiş kişilik özelliklerini, rol ve sorumluluklarını ifade etmektedir. Bunlar arasındaki ayrım, kadınların, erkeklerin hükmü altındaki ikincil konumunu, kadınların anatomilerine dayandıran algıyı değiştirmek üzere ortaya çıkmıştır.

Toplumsal cinsiyet bir kültür meselesidir, erkek ve kadınların "eril" ve "dişil" olarak sosyal sınıflandırılmasına işaret etmektedir. Dolayısıyla toplumsal cinsiyet; sosyo-kültürel, eril ve dişil niteliklere, davranış modellerine, rollere, sorumluluklara işaret eden, değişken ve insan icadıdır. Oysa cinsiyet kavramı; biyolojik, cinsel organlardaki görünür farklılıklara ve buna bağlı olarak üreme işlevindeki farklılıklara işaret eden, değişmez, her yerde aynı ve doğaldır.

Toplumsal cinsiyet kalıp yargıları, kadın ve erkeğin özellikle çalışma yaşamı, toplumsal yaşam, evlilik ve aile yaşamındaki rollerinde belirgin farklılıklar göstermektedir. Bunların çalışma yaşamındaki yansımaları incelendiğinde; kadınlara statüsü ve ücreti daha düşük işlerde çalışma, çalışmak için eşlerinden izin alma gibi roller uygun görülmektedir. Toplumsal yaşamda; kadınların akşamları tek başlarına sokağa çıkmamaları, kadınların yalnız yaşamamaları gibi kalıp yargılar bulunmaktadır. Aile yaşamında; kadınlardan, eşlerinden şiddet görüyorlarsa bu durumu saklamaları, ev içinde çocuk bakımı, temizlik gibi işlerle ilgilenmeleri beklenmektedir. Evlilik yaşamında ise kadına; evlenmeden cinsel ilişkide bulunmaması, erkek çocuk doğurarak statüsünü yükseltilmesi gibi roller yüklenmiştir. Erkekler ise bu alanlarda kadınlara ilişkin belirlenen rollerin tam tersi roller yüklenmektedir. Bunun sonucunda kamusal alanda çalışma ve politika erkek; ev işleri ve aile ile ilgili alanlar kadın işi olarak benimsenip uygulanmaktadır.

Kadın yemek yapıyorsa, erkek de yapabilir, çünkü yemek yapmak için rahim gerekmez!

Kadınların bedenleri sayesinde çocuk doğurması yalnızca kadınların çocuğa bakabileceği veya bakması gerektiği anlamı taşımamaktadır. Dolayısıyla yalnızca kadın veya erkek bedenine sahip olmakla rollerin ister istemez belirlenmesi söz konusu değildir. Toplumsal cinsiyet kalıp yargılarının biçtiği modeller, cinsiyetin doğal sonucunda ortaya çıktığı algısı yaratmaktadır. Bu nedenledir ki toplumda yer alan eşitsizlikler aslında cinsiyet yapısından kaynaklanan biyolojik farklılık olarak öğretilmektedir. Kadının çocuk doğurması, emzirmesi ve regl görmesi dışında kadınların yapıp erkeklerin yapamayacağı hiçbir şey yoktur.

Toplumumuzda kadınların ikincil konumu

Erkekler dayanıklı ve dışadönük olmaya, kızlar ise çekingen, ağırbaşlı ve eve bağlı olmaya teşvik edilir. Bir kız çocuğu bedeninde onu şort giymekten veya ağaca tırmanmakta alıkoyan hiçbir şey olmadığı gibi, bir

erkek çocuğu bedeninde de onu oyuncak bebeklerle oynamaktan alıkoyan hiçbir şey yoktur. Tüm alanlarda kadınların erkeklerle göre ikincil sayılmalarını cinsiyet değil, toplumsal cinsiyet belirlemektedir.

Toplumsal cinsiyet kadın ve erkeğin her durumunu belirleyen farklı normlar tayin eder. Bu normlardan görünür olanlar ise; giyim, nitelikler, roller ve sorumluluklardır. Giyim; çoğu toplumda kızlar ve oğlanlar, erkekler ve kadınlar arasında farklılık gösterir. Toplumumuzda kızlara pembe renkli giysiler giydirilirken, oğlanlara mavi renkli giysilerin giydirilerek doğumla birlikte çocuklara toplumsal cinsiyet algısı aşılanmaktadır. Bunun sonucunda, daha küçük yaşlarda başlayan ve belirli renklerin sadece bir cinsiyete ait olduğu algısı, çocukların iki kavram arasındaki farklılığı anlamasını güçleştirmektedir. Pantolonun erkek, eteğin ise kadın giysisi olarak görülmesinin cinsiyet farklılığından kaynaklanmadığı ortadadır.

Nitelikler bakımından; pek çok toplumda kadınlardan yumuşaklık, nezaket, ilgi gösterme, besleyip yetiştirme ve itaat gibi niteliklere sahip olmaları; er-

keklerden ise güçlü, özgüvenli olmaları ve rekabet etmeleri beklenir. Kadınların çocuk yetiştirilmesi, doğurmak kadar kalıtsal olduğu varsayılarak tüm evrene karşı ezeli ve ebedi anneler olarak düşünülmemektedir. Roller ve sorumluluklar bakımından ise erkeklerin evin reisi, ekmeği kazanan, mülkiyetin sahibi ve yöneticisi, siyasette, dinde, iş ve meslek hayatında aktif yer alanlar olarak kabul edilmesine karşın; kadınların çocuk doğurmaları ve yetiştirmeleri, hasta ve yaşlılara bakmaları, tüm ev işlerini yapmaları beklenir ve kadınlar bu doğrultuda eğitilir.

Sözel tanılar, hitaplar da kız ve erkek çocuklar için farklıdır. Örneğin genellikle kız çocuklara "Ne kadar da güzel görünüyorsun" derken, erkek çocuğa "Büyük ve güçlü görünüyorsun" denilir. Çocuklar kendilerini dişi ya da erkek olarak düşünmeyi, dolayısıyla diğer dişi ya da erkeklerle özdeşleşmeyi öğrenirler. Toplumsal cinsiyet rollerinden sapma gösterdiklerinde çocuklara ve yetişkinlere yönelik yaptırımlar ya da kınama, beklenen kadın-erkek davranışlarına uymaya zorlamanın güçlü bir yöntemidir. En yaygın yaptırım biçimi, toplumsal olarak alay etmektir.

Toplumsal yaptırımlara ek olarak ekonomik yaptırımlar da söz konusudur. Örneğin çocuklu bekâr kadınların karşı karşıya kaldığı ciddi sorunlar ve ekonomik zorluklar, toplumun onları nasıl kınadığının bir göstergesidir. Yalnızca nitelikler ve özellikler değil, mekânlar bile toplumsal cinsiyet esaslıdır. Bar, stadyum, sokak başı, kahvehane, dükkân, sinema salonu vs. erkek mekânları halini alabilir. Kadınlar normal koşullarda bu mekânlara erkek eşliğinde gider. Yalnızca kadınlara özel bir sosyal mekân bulmak ise oldukça zor. Benzer şekilde mutfak ve halkın yararlandığı çeşme de neredeyse tümüyle bir kadın mekânıdır.

Kadın değil bağyan !

Mekânlardaki toplumsal cinsiyet farklılığı dile de yansımaktadır. Örneğin tuvalet ve kabin isimlerinin erkek ve bayan olarak yazılması, kadın kelimesi yerine hitap olan bayan kelimesinin kullanılması ise kadın kelimesinin toplum tarafından kabul edilmediğinin göstergesidir. Temel sebep ise kadın kelimesinin cinselliği içermesidir. Toplumsal cinsiyetin dili ataerkindir. Erkeklerin kendilerine özgü ve kadınların ender kullandıkları kelimeleri vardır. Düşünceyi yaratan ve ileri götüren dil olduğuna göre, büyük düşünce yapılarının da oluşması dille sağlanır. Ancak bunun içinde dilin eşit ve gelişmiş olması gerekir.

Dilin gücüne karşı düşüncenin gücü kendini gösterir. Dolayısıyla toplumsal cinsiyet konusunda dilde

bulunan bu haksızlıklar ve eşitsizlikler, dilin değişmesiyle giderilir. Dildeki eşitlik doğal olarak düşünceye de etki eder.

Değişkenler sabitlerle açıklanamaz

Toplumsal cinsiyet, insanların oluşturduğu bir kavram olduğuna göre bunun cinsiyet kavramı yerine kullanılmasının ne denli yanlış olduğunu bize bilimin şu basit kuralı özetlemektedir; Değişkenler (toplumsal cinsiyet rolleri) sabitlerle (cinsel organlar ve kromozomlar ya da cinsiyet) açıklanamaz. Eğer bi-

yoloji tek başına rolleri belirliyor olsaydı, dünyadaki her kadın yemek yapıyor, çamaşır yıkıyor ve dikiş dikeyiyor olurdu, fakat bunun böyle olmadığı açık, çünkü profesyonel aşçıların, çamaşırcıların ve terzilerin çoğu erkektir. Kadın ve erkek arasındaki biyolojik farklılığın, oluşturulan toplumsal cinsiyet kavramından ayrı olduğu, kadını ikincil konuma iten temel kavramın "toplumsal cinsiyet" olduğu ortadadır. Tüm bunlar kadın ve erkek arasındaki haksız eşitsizliğin ne cinsiyet ne de doğanın sonucu olmadığını gözler önüne sermektedir. İnsan icadı olan bu farklılıklar sorgulanmalı, tartışılmalı, karşı durularak değiştirilmelidir. Eşit olmak, eşit hak ve olanaklara sahip olmak için aynı olmak gerekmez.

Paul Greengrass ve kanlı pazarlar

Paul Greengrass'ın 2002 yapımı filmi Kanlı Pazar (Bloody Sunday) Britanya'nın "sıkıntılı" İrlandalılarına karşı gerçekleştirdiği katliamı anlatıyor. 1972 senesinin 30 Ocak'ında İrlanda'nın Derry kentinde, bölgenin insan hakları örgütleri şehirde barışçıl bir gösteri yapmayı planlamak-tadır ve İngiliz hükümetinin yasaklamalarına karşı İrlandalılar sokağa çıkmakta, yürüyüşü yapmakta kararlılardır. Ancak İrlandalılar 30 Ocak Pazar gününe uyandıklarında tüm şehri Britanya ordusu askerleriyle dolu bulurlar. Yürüyüş sırasında saldırıya geçen Britanya ordusu 13 kişinin ölümü ve 14 kişinin yaralanmasıyla sonuçlanan bir katliama imza atarlar. Gerçekleşen İrlanda'nın Kanlı Pazar'ını, Paul Greengrass bir belgesel edasıyla gözler önüne seriyor.

İrlanda'da yaşanan bu katliam, tarihinin ilk kanlı pazarı değil. İrlanda, özgürlük mücadelesi boyunca bir çok kanlı pazara şahit oldu. Ama filme çekilen 1972 tarihli kanlı Pazar bize yaşananları, sanki içindeymişiz gibi bir gerçeklikle yaşıyor. Britanya ordusunun İrlandalılara duyduğu kını hissedebiliyoruz. "Bütün siviller terördür." diyen bir asker, barışçıl gösterileri esnasındaki halka ateş edişini sonrasında destan yazmış gibi anlatması, devletin halklara empoze ettiği milliyetçi kını açıkça gözler önüne seriyor.

Ancak "Kanlı Pazar"lar sadece İrlanda tarihiyle sınırlı değil. Her ülkenin tarihine baktığımızda elbet bir 'Kanlı Pazar' bulabilirsiniz. Britanya İmparatorluğu ile Transvaal Cumhuriyeti ve Özgür Orange Devleti adlı iki Boer (Afrikaner) Cumhuriyeti arasındaki savaşın en kanlı günü olan 18 Şubat 1900'de tarihe Kanlı Pazar olarak geçmiştir, Irak Savaşı'nda gerçekleşen patlamalar da gazetelere Kanlı Pazar olarak geçmiştir.

Tarihin en "Kanlı Pazar"larından biri olan 1905 tarihli Petersburg katliamı da 1000'den fazla kişinin ölümüyle sonuçlandı. 9 Ocak günü Çar II. Nikolay'a taleplerini götürmek isteyen işçiler, barışçıl bir şekilde yola koyulmalarına karşın, Çar tarafından üzerine

ateş açıldı.

Tarihler 16 Şubat 1969'u gösterdiğinde, Taksim'de de bir "Kanlı Pazar" gerçekleşiyordu. ABD'nin 6. Filosunu protesto etmek için Türkiye'nin dört bir yanından gelen işçi, köylü, öğrenci Beyazıt Meydanı'ndan Taksim'e yürümek istemişti. Ancak bu yürüyüşün yapılmasından günler önce Komünizmle Mücadele Derneği ve Milli Türk Talebe Birliği provokasyonlara başlamıştı. 14 Şubat günü Cuma namazından sonra "Bayrağa Saygı" mitingi adı altında 2 gün sonra gerçekleşecek olan yürüyüşe karşı cihat çağrılarını yapan gericiler, gerçekleştirecekleri katliam için hazırlığa koyuldular. "Komünistlere ölüm", "din elde gidiyor" nidalarının yükseldiği mitingde Komünizmle Mücadele Derneği başkanı İlhan Darendelioğlu'nun "Memlekete ihanet eden bu hainleri toprağa gömmeye zamanı gelmiştir" diyerek gerçek niyetleri ortaya seriyordu. Aynı zamanda, Bugün gazetesi yazarı Mehmet Şevki Eygi de köşe yazısında cihat çağrılarını yapıyordu. Tüm bunların ardından 16 Şubat günü halk 6. Filoyu protesto etmek için Beyazıt'tan Taksim'e yürüyüşe başlamıştı. Gümüşsuyu'na geldiklerinde polis kitleye Taksim meydanına ancak parça parça girebileceklerini söylüyor ve ilk olarak 400 kişilik bir grup giriyordu. Giren bu 400 kişilik grup Taksim meydanında hazır bekleyen gericiler tarafından saldırıya uğruyordu.

Saldırıların sonucunda 2 kişi hayatını kaybediyor ve 100 kişi yaralanıyordu. Saldırı esnasında polislin saldırganlara karşı müdahale etmemesi dikkat çekiyor. Hürriyet gazetesine manşet olan bir fotoğrafta, bıçaklanan bir göstericiyi polislin sadece uzaktan izlediği görülüyor.

Paul Greengrass'ın filminde gördüğümüz aslında bütün toplumların yaşadığı hikayenin bir parçası. Her toplumun derinliklerinde bir "Kanlı Pazar"ı mevcuttur. Özgürlük, barış, adalet talebinde bulunan her halk gerek devletin resmi güçleri, gerek devlet tarafından beslenen paramiliter güçler tarafından "Kanlı Pazar" yaşamıştır. Özgür bir dünya kurulana kadar da yaşamaya devam edecek gibi.

*Halid Hüseyini (Khaled Hosseini)

Bin muhteşem güneş

"Bu kentin ne çatısını aydınlatan ayları sayabilirsin, ne de duvarların gerisine gizlenen bin muhteşem güneş"

Bin Muhteşem Güneş; binlerce insanın yaşadığı, milyonlarca acının kelimelerde hayat bulmuş hali. Bir insan düşünün; sırf kadın olduğu için insan sıfatına yakıştırılmayan; kadın olduğu için umut, mutluluk, huzur gibi kelimeleri hayatında barındırması yasak; sabretmek; katlanmak; tahammül gibi kelimeler ise ona verilmiş tek yetenek olan.

Bin Muhteşem Güneş, yaşanmışları ve aslında hala yaşananları dile getiren eşsiz bir kitap. "Pusulanın hep kuzeyi gösteren ibresi gibi, bir erkeğin suçlayan parmağı da daima, bir kadını gösterir, her zaman. Bunu hiç unutma Meryem... Seninle benim gibi kadınlara hayatta yalnızca bir, tek bir marifet gereklidir, o da zaten okulda öğretilmez. O da tahammül. Sabretmek. Katlanmak. Sahip olduğumuz tek şey bu yeteneğimizdir... Bir erkeğin kalbi fesat, habir bir şeydir, Meryem. Bir ananın rahmine hiç benzemez. Kanamaz, sana yer açmak için genişlemez."

Evlilik dışı bir ilişki sonucunda doğduğu için "Harami; yani haramdan gelen" diye hitap edilen bir kız çocuğu olduğunuzu düşünün. Siz daha haraminin ne demek olduğunu bilmiyorken; annenizin tükürürcesine hitabından, kelimenin kötü utanç verici bir şey olduğuna karar verdiğinizizi; babanızın üç karısı 10 çocuğu olup; sevmek için sıranın size gelmesini beklediğiniz günleri düşünün. Meryem, küçük bünyesinde kocaman acıları barındıran; insanların harami diye hitap etmesine rağmen tertemiz yürekli bir kız çocuğudur. Erkeklerin acımasızca ona bir hiçmiş gibi davrandığı bir hayatta yaşamak zorunda bırakılmış bir insan.

"Daha çok küçüksün, biliyorum ama bunu şimdiden anlamayı ve iyice öğrenmeni istiyorum. Evlilik bekleyebilir, eğitim beklemez. Sen çok, çok zeki bir kızsın. Gerçekten öylesin. İstedğin her şey olabilirsin, Leyla. Seni tanıyorum. Ayrıca, bu savaş bitikten sonra Afganistan'ın erkekler kadar, belki daha da çok, sizlere gereksineceğini biliyorum. Çünkü bir toplumun, kadınları eğitimsiz olduğu sürece başarıya ulaşma şansı hiç yoktur, Leyla. Hiç yoktur."

Leyla iyi bir aileye, güzel geçen bir çocukluğa sahiptir. Babasından eğitimin ne derece önemli olduğunu öğrenerek büyümüş, hayata umutla yaklaşmış, yapılacak çok şeyin olduğuna, yarınlarda güzel bir

geleceğin beklediğine inanan bir çocuktur. Güzel bir aileye güzel bir çocukluğa güzel bir hayata sahiptir; tabii, Afganistan'da savaş başlayıp, insanlık denen kavramın yok olduğu güne kadar. Bin Muhteşem Güneş, bu iki farklı hayatı bir noktada birleştirip; hayata, erkeklere, yaşanan tüm acımasızlıklara karşı direnmeye çalışan iki kadının hayatını anlatıyor. Mutlu olmanın kanunen yasaklandığı bir ülkede, hayatta olmanın verdiği acıyı; her şeye rağmen yitip giden tüm duyguların ardından tekrar tekrar doğan umutları... Küçük yaşta evlendirilen kızlar, çocuğu olmayan kadınlar, babaya ya da çocukluk arkadaşına duyulan, geçmişe gömülmüş aşklar; acımasızlıklar; savaşlar, idam; ölüm...

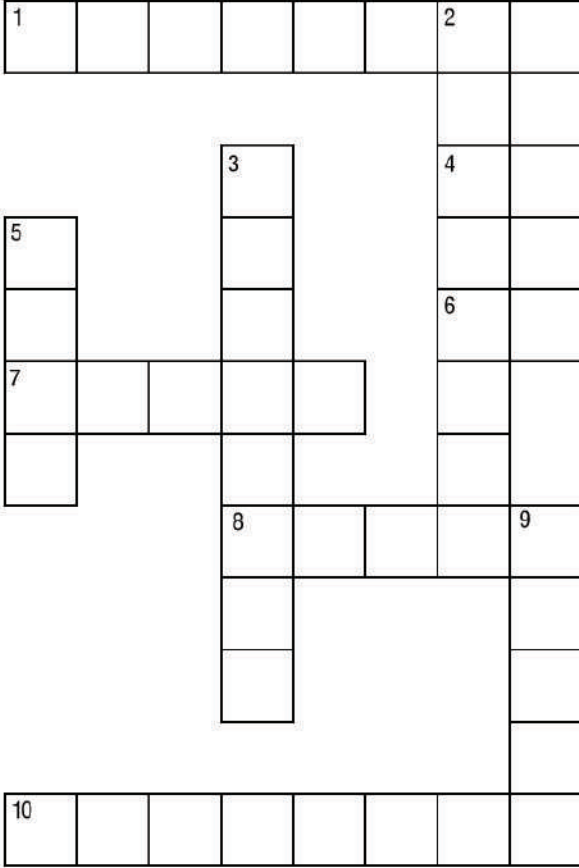
Bin Muhteşem Güneş, binlerce insanın yaşadığı milyonlarca acının kelimelerle hayat bulmuş hali...

Halid Hüseyini

Toplam üç kitaba sahiptir: Uçurtma avcısı; Bin Muhteşem Güneş; Ve Dağlar Yankılandı. Tanıttığımız Bin Muhteşem Güneş adlı kitap, ismini Mirza Muhammed Ali Saib'in Kabil hakkında yazdığı şiirinden alınan son üç kelimesiyle romana isim olmuştur. "Bu kentin ne çatısını aydınlatan ayları sayabilirsin, ne de duvarların gerisine gizlenen bin muhteşem güneş"

SORULAR

1. Tazminatın ödenmesi sırasında, söz konusu hasarın sigortalının üzerinde kalan bölümü

2. İşletmede çalışma koşulları ve üretkenliği iyileştirme açısından işin nicelik yada nitelik olarak kincelenmesi

3. Baskıyla hükmetme, hakimlik takınma, zorbalık

4. Bir kimsenin bulunmadığı sırada gerçekleşen, kişi yokken kişiyle görüşmeden

5. Bir hukuksal işlemin yapılmasında güdülen amaç, neden, etken

6. Sonuncu, sona ait, en son

7. Zorlaştırma güçleştirme

8. Siyasal bir amaca varmak için silah kulanan gizli örgüt, ihtilalci kuruluş

9. Bir mal ya da hizmetin üretimi ya da satışı konusunda her tür rekabeti ortadan kaldırarak bir işletmeye tek başına tanınan ayrıcalık

10. Uluslararası hukukta bir anlaşmanın ardından onun kimi hükümlerini açıklamak ya da ona bazı hükümler eklemek için yapılan anlaşmalar

KaRiKaTüR

Var Sahili

Renklerimi soyunuyorum
Dalga seslerine martıların vurduğu
Gri bir denizi düşlerken utanmadan
Renklerimi soyunuyorum

Ve yalınlığıyla bir özlemin
Belki de yanılışıyla
Ayaklarımı indiriyorum sularına
Tuzların sıyrılıyor tenimden
Balıkların öpüyor dudaklarımdan
Yosunların tarıyor saçlarımı
Ve gözardı ederek yüzmezliğimi
Bedenimi bırakıyorum yüzüne

Martı sesleri kıvranıyor kulağımda
Islak kanatlarını açamıyor gözümde
Ve soyunmuşken ben renklerimi
Üstelik her bir çizgisini
Ve gözardı ederek yüzmezliğimi
Kollarıma alıyorum ya seni
Şimdi fırtınalar da inlese derinde
Ben yaşamın tuzlu suyunu içmişim
Kana kana
Şimdi yıldırımlar da düşse yüksekte
Ben doymuşum insanlığıma
Yana yana
Şimdi tekerrür de etse tüm tarihleri-
miz
Ben renklerimi soyunuyorum
Dalga seslerine martıların vurduğu
Gri bir denizi düşlerken utanmadan
Renklerimi soyunuyorum
Hem de biraz evvel boğulmadan

Sanki hiçbir kelam etmemiş gibi
Var sahilinde
Gülümseyerek yok oluyorum

Fulya Dağlı
14.05.2013

Dalga mı geçiyorsun
düşler mi kuruyorsun
Öyle sonsuz sınırsız düşler
kur ki çocuğum
Düşlerini som somut
görüp şaşsınlar
Böyle bir dalgacı daha
dünyaya gelmedi desinler
Dünyada yapılmamış işler
çoktur çocuğum
Derlerse ki bu işler bişeye
yaramaz
De ki bütün işe yarayanlar
işe yaramaz sanılanlardan
çıkarmak
Aziz Nesin

Eğer bir şeyler ters gidiyor diyorsan,
bu aksak terazinin bir ucundan da sen tutabilirsin.
Aksak terazide yazılarını, çizgilerini paylaşmak için
iletisim@aksakterazi.net adresini kullanarak bize ulaşabilirsin.

www.aksakterazi.net

facebook.com/aksakterazi

twitter.com/aksakterazi